

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Andra Kammaren. N:o 38.

Onsdagen den 18 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades de i Kammarens sammanträden den 11 innevarande månad förda protokoll.

§ 2.

Fortsattes föredragningen af Bevillings-Utskottets betänkande N:o 10, angående tullbeviljningen; och förekom dervid i ordningen

Ang. föreslagna ändringar i tulltaxan.

Punkten 2,

hvaruti Utskottet hemställt:

att tulltaxerubriken "Papp" måtte erhålla följande lydelse:

"Papp:

förhådnings-, press- och tak- samt annan till skrifning, ritning eller tryckning icke tjenlig..... fri.
andra slag; tullbehandlas lika med Papper".

Efter uppläsning af detta förslag, yttrade:

Friherre A. H. Fock: Jag tillåter mig vördsamt hemställa, att Kammaren ville i öfverensstämmelse med det beslut, Kammaren fattat rörande den 1:sta punkten af förevarande betänkande, afslå jemväl den nu föredragna punkten.

Herr Sandstedt: Genom det beslut, Kammaren fattat beträffande näst föregående punkt, anser jag, att Kammaren tydligt uttalat sin åsigt vara, att någon ändring i tulltaxan rörande de föremål, hvarom här är fråga, icke bör vidtagas. Jag får således yrka afslag å den nu föredragna punkten.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits så väl på bifall till Utskottets hemställan som på yrkandet om afslag derå, blef samma hemställan af Kammaren afslagen.

Ang. föreslagna ändringar i tulltaxan.
(Forta.)

Punkten 3.

Utskottet hade föreslagit:

att den i nuvarande tulltaxa vid "*Asfaltfilt*" förekommande hänvisning till Papper måtte förändras till "*Asfaltfilt*"; hänföres under Papp, förhrydnings-, press- och tak-".

Beträffande denna hemställan anförde

Friherre A. H. Fock: På det skäl jag nyss vid föredragningen af punkten N:o 2 anförde, får jag vördsamt hemställa om afslag äfven å denna punkt.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan afslogs.

Efter föredragning dernäst af Utskottets hemställan i *punkten 4*, så lydande:

att åt rubriken "Papp- och Pappersarbeten" gifves följande lydelse:
 "Papp- och Pappersarbeten, ej specificerade:
 olackerade 1 skålp. 12 öre.
 lackerade, arbeten af papier maché derunder
 inbegripna 1 skålp. 20 öre."

anförde Herr Fredricson: Af samma skäl, som af Utskottets ordförande nyss angafs såsom motiv för afslag å föregående punkt, får jag yrka afslag äfven å denna punkt.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Kammaren afslög Utskottets ifrågavarande hemställan.

I *punkten 5* hade Utskottet tillstyrkt:

att tullen å papperstapeter och border måtte nedsättas till 6 öre per skålpund.

Rörande detta förslag yttrade:

Friherre A. H. Fock: Af förut anført skäl anhåller jag om afslag å denna punkt.

Herr Granlund: Jag skall anhålla att få instämma med Herr Friherre Fock och yrka afslag å punkten.

Vidare anfördes icke. Kammaren afslög Utskottets hemställan.

Punkten 6.

Åf Utskottet var i denna punkt föreslaget:

att rubriken "Album" måtte erhålla följande lydelse:

"Album, fodralens vigt inberäknad 1 skålp. 20 öre."

Herr Talmannen gaf proposition på bifall till förevarande förslag; men då denna proposition besvarades med nej, hemställde Herr Talmannen, huru vida Kammaren ville afslå förslaget. Härtill svarades allmänt ja; i följd hvaraf Utskottets hemställan jemväl i denna punkt blifvit af Kammaren afslagen.

I *punkten 7* hade Utskottet hemställt:

att tullsatsen för "Bokpermar, lösa" måtte nedsättas till 20 öre per skålpund.

Efter uppläsning af berörda hemställan yttrade

Herr Magnus Andersson: Jag anhåller om afslag å denna punkt.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, afslogs Utskottets hemställan.

Punkten 8.

Utskottet hade i anledning af Kongl. Maj:ts förslag, att tullen å "Brefkuverter" måtte nedsättas från 10 till 6 öre per skålpund samt att under nämnda rubrik skulle upptagas papperspåsar, såsom dit närmast hänförliga, uti förevarande punkt tillstyrkt:

att, med bifall till dessa förslag, ifrågavarande rubrik måtte erhålla följande lydelse:

"*Brefkuverter och Papperspåsar* 1 skålp. 6 öre."

Ordet begärdes af:

Herr Granlund, som anförde: Jag anhåller att få yrka afslag å den nu föredragna punkten.

Friherre A. H. Fock: Rörande denna punkt har Första Kammaren så till vida bifallit Utskottets förslag, att den nedsatt tullen från 10 till 8 öre. Härom vill jag dock nu icke göra något yrkande, men derjemte har Utskottet föreslagit, att under rubriken "brefkuverter" skola upptagas äfven "papperspåsar", såsom dit närmast hänförliga. Jag får derföre vördsamt hemställa, huru vida icke Kammaren, med afslag å Utskottets förslag i fråga om tullsatsen, skulle behaga besluta att rubriken måtte erhålla följande lydelse: "Brefkuverter och Pap-

Ang. föreslagna ändringar i tulltaxan.

(Forts.)

perspåsar, 1 skålp 10 öre“, således att, med bibehållande af den nuvarande tullsatsen, i rubriken införes ordet “papperspåsar“.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det propositioner blifvit gifna så väl på bifall till Utskottets förslag, som jemväl på de nu gjorda yrkandena, beslöt Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan beträffande tullafgiften, att den förevarande rubriken skulle komma att lyda sålunda:

“Brefkuverter och papperspåsar 1 skålp. 10 öre“.

Punkten 9.

Utskottet hade hemställt:

att på behörigt ställe i tulltaxan måtte införas en hänvisning så lydande:

“*Papperspåsar*; se *Brefkuverter*.“

Friherre Fock yttrade: Jag får med anledning af Kammarens beslut beträffande näst föregående punkt hemställa, att Kammaren måtte bifalla denna punkt, som står i rent sammanhang med den förra.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

I *punkten 10* var föreslaget:

att tullafgiften å Brodérduk, Marle och Stramalj af papper måtte nedsättas till 12 öre per skålpund.

Rörande detta förslag yttrade

Herr Sandstedt: Jag anhåller om afslag å nu förevarande punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, afslogs Utskottets hemställan i förevarande punkt.

Efter uppläsning af *punkten 11*, innehållande det förslag, att tullsatsen å Brodärmönster måtte bestämmas till 6 öre skålpundet, anförde

Friherre A. H. Fock: Af förut anfördt skäl får jag hemställa om afslag å denna punkt.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Utskottets hemställan afslogs.

Punkten 12.

Utskottet hade, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag dels om nedsättning af tullen å Visitkort från 8 till 6 öre och dels derom att Adresskort måtte i tulltaxan upptagas under rubriken “*Visitkort*“, hemställt:

att nämnde rubrik måtte erhålla följande lydelse:
 "Visitkort och Adresskort 1 skålp. 6 öre." Ang. föreslagna ändringar i tulltaxan.

(Forts.)

Beträffande denna hemställan anförde

Friherre A. H. Fock: Som känt är, har Första Kammaren beslutat att rubriken skall lyda: "Visitkort och Adresskort, 1 skålp. 8 öre" således att, med bibehållande af nuvarande tullsats, ordet "Adresskort" i rubriken införes. Jag får därför hemställa att, till undvikande af gemensam votering, Andra Kammaren må, i likhet med Första Kammaren, besluta att i fråga varande rubrik må erhålla följande lydelse: "Visitkort och Adresskort, 1 skålp. 8 öre."

Vidare yttrades icke. Enligt Friherre Focks yrkande biföll Kammarerna Utskottets förslag med den förändring, att tullafgiften för ifrågasvarande artiklar bestämdes till 8 öre för skålpundet.

• Uti *punkten 13* hade Utskottet hemställt:

att i tulltaxan måtte intagas följande hänvisning:
 "Adresskort; se Visitkort."

Angående hvad sålunda blifvit föreslaget yttrade

Friherre A. H. Fock: Med anledning af Kammarernas beslut angående föregående punkt får jag anhålla om bifall till nu i fråga varande punkt.

Derefter biföll Kammarerna Utskottets hemställan.

Punkten 14.

Utskottet hade tillstyrkt:

att rubriken "Solfjäderspapper" måtte ur tulltaxan utgå.

Friherre A. H. Fock yttrade: Jag vill fästa Kammarernas uppmärksamhet derå, att Första Kammaren bifallit Utskottets hemställan i denna punkt. Jag hemställer därför, huru vida icke äfven Andra Kammarerna ville bifalla punkten, hvarigenom en gemensam votering kan undvikas, då själfva saken sannolikt icke gäller så mycket som kostnaden för en gemensam votering och således icke är af någon vikt.

Utskottets hemställan blef af Kammarerna bifallen.

Rörande Utskottets förslag uti *punkten 15*, att anilinfärger måtte göras tullfria, anförde

Herr Fredricson: Jag anser att här i fråga varande artikel, "anilinfärger", såsom uppblandad med arsenik, borde i stället för att

Ang. före-
slagna ändrin-
gar i tulltaxan.

(Forts.)

göras tullfri, helt och hållet förbjudas till införsel, och yrkar sålunda afslag å punkten.

Kammaren afslog Utskottets förslag.

Sedan vidare föredragning skett af Utskottets i *punkten 16* gjorda hemställan, att Klorkalk, som nu vore belagd med en tull af 1 öre per skålpund, måtte från tullafgift befrias, yttrade

Herr Magnus Andersson: Jag yrkar afslag å punkten.

I enlighet med Herr Magnus Anderssons yrkande afslog Kam-
maren Utskottets ifrågavarande hemställan.

Punkten 17.

Utskottet hade hemställt:

att tulltaxerubriken "Lim" måtte erhålla följande lydelse:

"Lim, alla slag, husblås och gelatin derunder inbegripna fritt."

Herr Sandstedt anförde: Jag får anhålla om afslag å nu före-
dragna punkt.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan afslogs.

Punkten 18.

Bifölls.

Punkten 19.

I *mom. a* af denna punkt hade Utskottet tillstyrkt:

att, i afseende å "*Metaller, sammansatta: arbetade*", den för närvarande under afdelningen "andra slag" inbegripna och specificerade metallduk måtte ur nämnda afdelning utgå och i stället under afdelningen "plåtar, latun och trådband äfvensom andra ämnen för ytterligare bearbetning" uppföras; och att i följd häraf tulltaxerubriken "*Metaller, sammansatta*" måtte uti ifrågavarande delar erhålla följande lydelse:

"*Metaller, sammansatta:*

arbetade:

metallduk, plåtar, latun och trådband, äfvensom andra ämnen
för ytterligare bearbetning fria.

andra slag, oäkta lahn derunder inbegripen:

Efter uppläsning af detta förslag, lemnades ordet på begäran till

Ang. föreslagna ändringar i tulltaxan.
(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson, som yttrade: Äfven jag anhåller om afslag å Utskottets hemställan.

Herr Sandstedt: Jag anhåller om afslag å nu föredragna moment af denna punkt.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren afslog Utskottets hemställan

Uti *mom. b* var föreslaget:

att tulltaxerubriken »Tråd», i hvad angår afdelningarne »jern- och stål-» samt »koppar- och annan ej specificerad metall-», måtte förändras till följande lydelse:

»Tråd		_____
jern- och stål-, äfvensom deraf tillverkad duk	fri.
andra arbeten deraf draga den tull, som taxan bestämmer för manufaktursmide eller stålarbeten.		
koppar- och annan ej specificerad metall-:		
förgylt, försilfrad eller pläterad	1 skålp. 1 krona.
andra slag, äfvensom deraf tillverkad duk	fri.

Beträffande hvad sålunda blifvit tillstyrkt yttrade

Herr Jöns Pehrsson. Jag får anhålla äfven om afslag å detta moment.

Utskottets hemställan blef af Kammaren afslagen.

Punkten 20.

Utskottet hade gjort den hemställan, att rubriken »Siktduk» måtte undfå följande lydelse:

»*Siktduk:*

af metall, alla slag fri.
af spånadsämnen; se Väfnader.»

Herr Jöns Pehrsson anförde: Jag anhåller om afslag å punkten.

Vidare yttrades icke. Kammaren afslog Utskottets förslag.

I *punkten 21* hade Utskottet, i anledning af Kongl. Maj:ts förslag om nedsättning af tullen å stärkelse till 3 öre skålpundet, hemställt:

Ang. föreslagna ändringar i tulltaxan.
(Forts.)

att, med bibehållande af de i nuvarande tulltaxa vid "Maizena" och "Potatesmjöl" förekommande hänvisningar, stärkelse af hvete, potates eller andra vegetabiliska ämnen måtte från tull befrias.

Efter föredragning af detta förslag, mot hvilket Friherre *A. H. Fock* samt Herrar *Anders Andersson* i Smedbyn och *Pehr Larsson* inom Utskottet reserverat sig under yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, begärdes ordet af:

Herr *Ola Månsson*, som anförde: Jag anser det icke vara nyttigt för smärre stärkelsefabriker att stärkelse från tull befrias. I allmänhet tillverkas varan här af potates, hvars råvara är tung för transport, och för att i någon mån minska sändningen deraf till aflägsset belägna brännerier hafva sådana smärre fabriker uppstått, och skulle man nu följa Utskottets förslag, finge man väl, konsekvent tillämpadt, äfven tillåta utländskt bränvin tullfri införsel. Af dessa skäl, och då Kammaren derjemte redan afslagit de af Utskottet i öfrigt föreslagna nedsättningar i tullsatserna å åtskilliga andra vid pappersfabrikationen begagnade beredningsämnen, såsom anilin, klorcalc, lim, m. m., så anhåller jag hos Herr *Talmanen* om proposition på afslag äfven å denna punkt.

Herr *Jöns Pehrsson*: Jag vill endast i korthet yrka afslag å denna punkt i konsekvens med föregående beslut i åtskilliga andra punkter af detta betänkande.

Herr *Anders Persson*: Jag skall endast, i motsats mot föregående talare, anhålla om bifall till denna punkt. Jag tror det kan vara riktigt att borttaga detta nästan onaturliga skydd, som dessa näringar, för hvilka nu ifrågavarande beredningsämne är af någon betydelse, åtnjuta. Den utredning af frågan, som tullkomitén lemnat och Utskottet åberopat, tror jag äfven berättigar till en sådan åsigt. Jag ber särskildt få fästa uppmärksamheten derå, att artikeln potatesmjöl användes i snart sagdt hvarje hushåll, äfven de fattigaste. Kan man bereda en skattelindring för denna vara, så tror jag således att allt skäl dertill finnes för handen.

Jag anhåller om bifall till Utskottets hemställan.

Häruti förenade sig Herr *Johan Jönsson*.

Friherre *A. H. Fock*: Jag hade knappast trott att rörande denna punkt heller skulle uppstå någon öfverläggning. Då emellertid så skett, få jag säga, att jag för min del instämmer i deras yrkande som vilja bifalla punkten. Då jag likväl icke anser mig kunna yrka rent bifall till densamma, får jag, med vidhållande af min reservation, tillstyrka bifall till Första Kammarens beslut, eller antagande af Kongl. Maj:ts proposition i frågan.

Herr *Granolund*: Då råmaterialet för tillverkning af stärkelse

utgör en produkt från jordbruket, nemligen potates, och således fabri- kationen deraf är en binäring till jordbruket — ett förädlande af en vara som icke tål stora fraktkostnader — kan jag icke finna skäl att nu, då en mängd jordbrukare på senare åren slagit sig på ifrå- gavarande tillverkning, qväfva densamma genom att befordra importen af utländsk stärkelse.

*Ang. före-
slagna ändrin-
gar i tulltaran.
(Forts.)*

Må man hellre uppmuntra denna binäring, nemligen att förädla potatesen till nyttigare ändamål än då den användes i bränvinspan- nan. Den lemnar äfven genom stärkelsetillverkning mycket affall, som är ett godt foderämne till kreaturen.

Jag yrkar afslag å föredragna punkten.

Herr von Schoultz: Jag afstår från ordet och inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Biesert: Jag ber att för Kammaren få gifva till känna att jag icke var närvarande i Utskottet, då denna fråga der in pleno föredrogs, men att jag inom afdelningen hade en annan åsigt än den, hvartill Utskottet i dess helhet kommit. Jag yrkade nemligen dess bifall till Kongl. Maj:ts förslag om nedsättning i tullen för stärkelse från 6 öre till 3 öre per skålpund och får i anledning deraf, med vidhållande af denna åsigt, anhålla om bifall till den af Herr Friherre Fock framställda reservationen.

Herr Lyttkens: Det finnes väl ingen af våra landtbruksbinäring- gar som är så lätt ock följaktligen så mycket lämpar sig att blifva en husslöjd, om jag så må säga, som potatismjöltillverkningen. De maskinerier, som dertill erfordras, äro så enkla att de, snart sagdt, kunna finnas i hvarje stuga. Men råvaran för tillverkningen, potatesen, är i anseende till sin tyngd och volym svår att transportera längre distanser. Det är äfven nödvändigt att i de trakter, der bränvins- tillverkningen bedrifves i större skala, det finnes någon näring som i någon mån kan konkurrera med bränvinsbränningen, så att icke all potatis kastas uteslutande i bränvinspannorna. Dessutom har tillverk- ningen af potatismjöl redan blifvit en blomstrande näring i trakter med magrare jordmån och belägna långt ifrån den allmänna rörelsen, så- som i vissa trakter af Kinds och Marks härad i Vestergötland och åt- skilliga delar af Småland. Må vi icke behandla denna näring på samma sätt som hvitbetstillverkningen, hvilken vi genom en obillig och onödig accis förtryckt så, att den nästan alldeles gått under. Men vilja vi att potatismjöltillverkningen skall uppblomstra, så böra vi hindra att införsel af potatismjöl utifrån kan ske alldeles tullfritt då våra öfriga behof och förnödenhetsvaror draga en tull, som å vissa artiklar är ganska dryg. Man bör dervid jemväl taga i beräkning, att vid stärkelsetillverkning af potatis uppstå icke obetydliga rester, af hvilka landtbrukarne vid kreaturens utfodrande kunna hafva stor fördel och nytta. Jag kan dertill icke inse, hvarföre man skall beröfva denna näring det lilla skydd densamma nu har.

Ang. föreslagna ändringar i tulltaxan.
(Forts.)

Jag yrkar afslag å denna punkt, såsom innehållande kanske den viktigaste af alla de i hela betänkandet af Utskottet föreslagna tullsättningsarna.

Herrar *Samuel Johnson, Sjö, Aug. Börjesson* och *Ake Andersson* instämde med Herr Lyttkens.

Herr Carl Aron Jönsson: Då jag i Utskottet icke deltagit i behandlingen af denna punkt, så ber jag att på de grunder, som Herr Lyttkens anført, få yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr Anders Persson: Jag återtager mitt yrkande och förenar mig i Friherre Focks yrkande om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad gaf Herr Talmannen först proposition på bifall till Utskottets hemställan och derefter på de yrkanden, som under öfverläggningen blifvit gjorda; och fann Herr Talmannen propositionen på afslag vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till Kongl. Maj:ts förslag, en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som afslår hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i 21 punkten af utlåtandet N:o 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts förslag, bestämt tullsatsen å den ifrågavarande artikeln till 3 öre för skålpundet.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, utföll med 101 Ja mot 49 Nej; varande således Kammarens beslut fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Utskottet hade i *punkten 22* föreslagit:

att de förändrade taxebestämmelser rörande *Papper* och öfriga här förut omförmälda artiklar, som af Riksdagen med anledning af förevarande nådiga proposition beslutades, måtte få träda i kraft redan innevarande år från och med den dag, som af Kongl. Maj:t i sammanhang med utfärdande af ny tulltaxa blefve bestämd.

Angående detta förslag yttrade

Friherre A. H. Fock: Då den utgång, som frågan om tullen på papper kan få i en gemensam votering, icke kan vara känd, så anser jag att Kammaren bör, för den händelse Utskottets förslag i en gemensam votering skulle segra, hafva sin talan öppen beträffande denna punkt, och anhåller derföre vördsamt, att Kammaren måtte till Utskottet återremittera densamma.

Ang. föreslagna ändringar i tulltaxan.
(Forts.)

Vidare anfördes icke. Kammaren beslöt återförvisa den ifrågasvarande punkten till Utskottet.

Punkten 23.

Lades till handlingarne.

§ 3.

Förekom till afgörande Lag-Utskottets utlåtande N:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående eganderätt till skrift och förordning rörande utsträckt tillämpning af lagen angående efterbildning af konstverk den 3 Maj 1867.

Ang. förslag till lag om eganderätt till skrift.

Det i berörda nådiga proposition af Kongl. Maj:t framlagda förslag till lag angående eganderätt till skrift hade följande lydelse:

1 Kap.

Om skydd mot eftertryck.

1 §.

Författare vare berättigad att, med andras uteslutande, låta genom tryck mångfaldiga sin skrift, ehvad den förut blifvit offentliggjord eller förefinnes endast i handskrift.

Till skrift hänföres i denna lag jemväl musikaliskt arbete, affattadt med noter eller annan teckenskrift, så ock naturvetenskaplig teckning, land- eller sjökarta, bygnadsritning eller annan dylik teckning eller afbildning, som ej är, efter sitt hufvudsakliga ändamål, att betrakta såsom konstverk.

2 §.

Den enligt 1 § författare tillerkända rätt innebär äfven rättighet för honom att, med andras uteslutande, låta genom tryck mångfaldiga sin skrift i öfersättning från en till annan munart af samma språk. Svenska, norska och danska anses i detta hänseende såsom olika munarter af samma språk.

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

3 §.

Skrift, som författare låter samtidigt utgifva på olika och å titelbladet uppgifna språk, varde ansedd såsom på hvardera af dessa språk författad.

4 §.

Den, som översätter skrift till annat språk, hafve för sin öfversättning, der honom ej enligt denna lag är förbjudet att öfversättningen genom tryck utgifva, den författarerätt, som i 1 § är nämnd, en hvar obetaget att med enahanda rätt göra annan öfversättning af samma skrift.

5 §.

Utgifvare af periodisk skrift, så ock af skrift, som består af sjelfständiga bidrag från särskilde medarbetare, anses såsom skriftens författare; dock skall, der ej annorlunda blifvit aftaladt, författare af bidrag till sådan skrift, som i denna § nämnd är, vara berättigad att, sedan ett år förlutit efter det år, hvarunder bidraget offentliggjordes, detsamma särskildt utgifva.

6 §.

Författare må sin omförmälda rätt med eller utan vilkor eller inskränkning öfverlåta på en eller flere. Gör han det ej, gånge den rätt vid författarens död öfver till hans rättsinnehafvare efter lag.

Den, som genom öfverlåtelse erhållit förlagsrätt till en skrift, må ej, utan uttryckligt medgifvande af författaren, utgifva mera än en upplaga och denna ej större än ett tusen exemplar.

7 §.

Författarerätt vare gällande under författarens lifstid och femtio år efter utgången af det år, under hvilket han afider. Der två eller flere gemensamt författat en skrift, som ej består af sjelfständiga bidrag från särskilde medarbetare, räknas dessa femtio år från slutet af den senast afidne författarens dödsår.

8 §.

För skrift, utgifven af vetenskapligt samfund eller annan förening, som utesluter personlig författarerätt, så ock för skrift, som utgifves först efter författarens död, njutes skydd mot eftertryck i femtio år från slutet af det år, under hvilket skriften först utgafs. Lag samma vare om skrift af författare utan uppgifvet eller under diktadt namn; dock att, der författaren inom utgången af femtionde året från slutet

af det år, skriften först utgafs, gifver sig till kända antingen å titelbladet till ny upplaga eller genom anmälan i Justitie-departementet och tre gånger i allmänna tidningarna införd kungörelse, han då må njuta till godo den rätt, som i 7 § sägs.

*Arg. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)*

9 §.

Utgifves en skrift i flera afdelningar med inbördes sammanhang; då skall den i 8 § nämnda skyddstid räknas från det år den sista afdelningen utgafs. Har en afdelning utgifvits senare än tre år efter den närmast föregående, varde skyddstiden för den äldre af dessa afdelningar, så ock för tidigare, räknad från slutet af det år den sista bland de äldre afdelningarna utgafs.

10 §.

Der ej i Tryckfrihetsförordningen eller denna lag annorledes är stadgad, vare såsom eftertryck förbjudet att utan vederbörandes tillåtelse annans skrift i sin helhet eller delvis trycka, så länge stadgad skyddstid därför ej förflutit. Ej varde eftertryck lofligt derföre, att oväsentliga ändringar, förkortningar eller tillägg vidtagas.

Såsom eftertryck anses jemväl, då utan tillåtelse öfversättning utgifves af annans otryckta skrift, eller öfversättning utgifves i strid mot 2 §, eller förläggare eller den, som tryckningsrätt till skrift å honom öfverlåtut, verkställer skriftens tryckning i strid mot förlagsaftalet.

11 §.

Förbudet mot eftertryck må ej utgöra hinder att vid författandet af nytt, i det väsentliga sjelfständigt arbete begagna tryckt skrift, på det sätt,

att ordagrant eller i sammandrag anföras delar deraf, som åberopas till bevis eller upptagas till granskning, belysning eller ytterligare bearbetning;

att delar af skriften, eller, der den är af ringa omfång, hela skriften intages i sådan, ur flera arbeten hemtad samling, som göres för att tjena till bruk vid Gudstjensten, till undervisning i läsning, musik eller teckning, till historisk framställning eller till annat dylikt ändamål; eller att ord aftryckas såsom text till musikaliskt arbete.

12 §.

Till eftertryck hänföres ej heller att i periodisk skrift införa ur annan sådan skrift hemtad uppsats, som ej är af vittert eller vetenskapligt innehåll eller eljest af större omfång och tryckt under ett vid uppsatsens början infördt förbehåll mot eftertryck.

Ang. förslaget
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

13 §.

I alla de fall, då, efter hvad i 11 och 12 §§ sägs, aftryck ur annans skrift göres, bör författarens namn eller, der det ej är å skriften utsatt, den nyttjade skriftens titel uppgifvas.

2 Kap.

Om olofligt begagnande af skrifter för skådebanan.

14 §.

Dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete må ej offentlig uppföras utan samtycke af författaren eller den, som enligt denna lag innehar författarens rätt; dock vare offentligt föredragande af sådant arbete tillåtet, der det sker utan utstyrsel för skådebanan.

Så framt ej annorledes är aftaladt, medför samtycke, som nämndt är, för den, som det erhållit, rätt att uppföra arbetet så ofta han för godt finner, men ej att någon rätt dertill på annan öfverlåta.

Arbetets egare vare, så vida ej annorlunda är aftaladt, icke förment lemna slikt samtycke åt flere. Har egaren åt någon lemnat uteslutande rätt att uppföra arbetet, men denne under fem på hvarandra följande år ej deraf sig begagnat, är egaren oförhindrad att lemna samtycke äfven åt andra. I afseende å redan gjorda medgifvanden räknas nämnda tidrymd af fem år från utgången af det år, hvarunder denna lag träder i kraft.

15 §.

Författares eller öfversättares rätt i det afseende, hvarom i detta kap. är fråga, gäller för hans listid; dock att, om han låtit arbetet utgifvas i tryck, men affider innan fem år förflutit efter det år, då tryckningen skedde, hans rättsinnehafvare njuta sagde rätt till godo under den tid, som af de fem åren återstår. Har författaren eller öfversättaren ej gifvit sig till känna, vare det, sedan fem år förflutit från det år, under hvilket arbetet först uppfördes eller genom tryck offentliggjordes, en hvar tillåtet att samma arbete uppföra.

3 Kap.

Om påföljd af denna lags öfverträdande.

16 §.

Den, som mot denna lag gör sig skyldig till eftertryck, straffes med böter från och med tjugu till och med ett tusen kronor. Derjemte hafve han till målseganden förbrutit upplagan och ersätte honom värdet af de exemplar deraf, som ej finnas i behåll, beräknadt efter boklädspriset för exemplar af den senast utgifna rättmätiga upplagan. Är arbete olagligt allenast till viss afskild del af det hela, skall hvad här är stadgadt tillämpas endast på denna del.

För den, som i strid mot lagen uppför eller låter uppföra dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete, vare bot som ofvan är sagdt; och skall han i skadestånd till målseganden utgifva hela det belopp, som vid tillfället influtit, utan afdrag för kostnader eller för hvad af inkomsten kan belöpa på annat stycke, som vid samma tillfälle blifvit uppfördt.

Kunna nu sagde grunder för beräkning af skada genom eftertryck eller uppförande af dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete ickt följas, varde skadeståndet bestämdt efter annan grund, som prövas skälig. Lägsta belopp, hvartill skadestånd må sättas, vare femtio kronor.

17 §.

Alla uteslutande för den olofliga tryckningen af en skrift användbara materialier, såsom stereotyp- och andra plåtar samt formar, så ock för olofligt uppförande af dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete gjorda afskrifter skola tagas i beslag; och varde, der ej parterne annorlunda öfverenskomma, med det i beslag tagna så förfaret, att missbruk dermed ej kan ske.

18 §.

För öfverträdelse af stadgandet i 13 § vare straffet böter, högst ett hundra kronor.

19 §.

Hvad nu är stadgadt angående straff, skadestånd och egendoms förlust, gälle ock i tillämpliga delar för den, som, med vetskap om ett arbetes olaglighet, det till salu håller eller i riket till försäljning inför.

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

4 Kap.

Allmänna bestämmelser.

20 §.

Denna lag tillämpas ej blott på skrift af svensk medborgare, utan jemväl på utländings skrift, som utgifves af svensk förläggare; och kunna lagens bestämmelser, under förutsättning af ömsesidighet, af Konungen förklaras delvis eller helt och hållet gälla äfven för annat lands medborgares skrifter, som icke af svensk förläggare utgifvas.

21 §.

Eges skrift af flere, skall samtycke, som erfordras för att tryckning eller offentligt uppförande lagligen må ske, lemnas af en hvar bland dem; dock vare i fråga om musikaliskt-dramatiskt arbete tillfyllestgörande att, då texten är det hufvudsakliga, samtycke lemnas af dennes författare och, i motsatt fall, af tonsättaren.

22 §.

Förbrytelse mot denna lag må ej åtalas af annan än målsegande.

23 §.

Härigenom upphävas förordningarna den 20 Juli 1855, angående förbud emot offentligt uppförande utan egarens tillstånd af dramatiskt eller för skådeplatsen författadt musikaliskt arbete, samt den 20 Mars 1876, angående eganderätt till skrift; och tillämpas denna lag på redan offentliggjorda arbeten; dock att de, vid den tid lagen träder i kraft, befintliga exemplar, som efter äldre lag hafva tillkommit, framgent må säljas, och att förseelser, begångna före nämunda tid, bedömas efter då gällande stadganden, så framt deruti utsatt påföljd är lindrigare än den, som i denna lag bestämmes. Ej heller må hvad i 2 kap. af denna lag är stadgadt ega tillämpning å dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete, som blifvit offentligen uppfördt innan förordningen den 20 Juli 1855 trädde i kraft.“

Utskottet, som ansett sig böra tillstyrka vissa ändringar i Kongl. Maj:ts här ofvan intagna förslag, hade med erinran att i det lagförslag, Utskottet ville förelägga Riksdagen, afvikelserna från och tilläggen till det Kongl. förslaget vore utmärkta med kursiv stil, i *punkten 1* af sitt förevarande utlåtande hemställt:

»att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts proposition uti ifrågavarande del icke kunde oförändrad bifallas, mätte för sin del besluta följande:

Ang. förslag till lag om eganderätt till skrift.
(Forts.)

”Lag angående eganderätt till skrift.

1 Kap.

Om skydd mot eftertryck.

1 §.

Författare vare berättigad att, med andras uteslutande, låta genom tryck *utgifva* sin skrift, ehvad den förut blifvit offentliggjord eller förefinnes endast i handskrift.

Till skrift hänföres i denna lag jemväl musikaliskt arbete, affattadt i *not-* eller annan teckenskrift, så ock naturvetenskaplig teckning, land- eller sjökarta, byggnadsritning eller annan dylik teckning eller afbildning, som ej är, efter sitt hufvudsakliga ändamål, att betrakta såsom konstverk.

Med tryck förstås en skrifts mångfaldigande på mekaniskt, fotografiskt eller annat likartadt sätt.

2 §.

Den enligt 1 § författare tillerkända rätt innebär äfven rättighet för honom att, med andras uteslutande, låta genom tryck *utgifva* sin skrift på annan munart af samma språk. Svenska, norska och danska anses i detta hänseende såsom olika munarter af samma språk.

3 §.

Skrift, som författare låter samtidigt utgifva på olika och å titelbladet uppgifna språk, varde ansedd såsom på hvardera af dessa språk författad.

4 §.

Har författare vid utgifvandet af skrift genom tillkännagifvande på titelbladet förbehållit sig uteslutande rätt att föranstalta om öfversättning af densamma till ett eller flera uppgifna språk och har han, inom två år från den tid skriften först trycktes, sådan öfversättning utgivit; vare under fem år från nämnda tid annan förbjudet att öfversättning deraf utgifva på det eller de språk, hvartill öfversättningsrätten sålunda blifvit förvarad.

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

5 §.

Den, som öfversätter skrift till annat språk, hafve för sin öfversättning, der honom ej enligt denna lag är förbjudet att öfversättningen genom tryck utgifva, den författarerätt, som i 1 § är nämnd, en hvar obetaget att med enahanda rätt göra annan öfversättning af samma skrift.

6 §.

Utgifvare af periodisk skrift, så ock af skrift, som består af sjelfständiga bidrag från särskilda medarbetare, anses såsom *författare af skriften i dess helhet*; dock skall, der ej annorlunda blifvit aftaladt, författare af bidrag till sådan skrift, som i denna § nämnd är, vara berättigad att ett år *efter bidragets offentliggörande* detsamma särskildt utgifva.

7 §.

Författare må sin omförmälda rätt med eller utan vilkor eller inskränkning på *annan* öfverlåta. Gör han det ej, gånge den rätt vid författarens död öfver till hans rättsinnehafvare efter lag.

Den, som genom öfverlåtelse erhållit förlagsrätt till en skrift, må ej, utan uttryckligt medgifvande af författaren, utgifva mera än en upplaga och denna ej större än ett tusen *fem hundra* exemplar.

8 §.

Författarerätt vare gällande under författarens lifstid och femtio år *efter hans död*. Der två eller flera gemensamt författat en skrift, som ej består af sjelfständiga bidrag från särskilda medarbetare, räknas dessa femtio år från den senast aflidne författarens död.

9 §.

För skrift, utgifven af vetenskapligt samfund eller annan förening, som utesluter personlig författarerätt, så ock för skrift, som utgifves först efter författarens död, njutes skydd mot eftertryck i femtio år från det skriften först utgafs. Lag samma vare om skrift af författare utan uppgifvet eller under diktadt namn; dock att, der författaren före utgången af femtionde året från det skriften först utgafs, gifver sig till känna antingen å titelbladet till ny upplaga eller genom anmälan i Justitiedepartementet och tre gånger i allmänna tidningarna införd kungörelse, han då må njuta till godo den rätt, som i 8 § sägs.

10 §.

Utgifves en skrift i flera afdelningar med inbördes sammanhang;

då skall den i 9 § nämnda skyddstid räknas från det år, den sista afdelningen utgafs. Har en afdelning utgifvits senare än tre år efter den närmast föregående, varde skyddstiden för den äldre af dessa afdelningar, så ock för tidigare, räknad från det år, den sista bland de äldre afdelningarna utgafs.

*Ang. förslaj
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts)*

11 §.

Der ej i Tryckfrihetsförordningen eller denna lag annorledes är stadgad, vare såsom eftertryck förbjudet att, utan vederbörandes tillåtelse, annans skrift i dess helhet eller delvis eller på annan munart utgifva, så länge stadgad skyddstid derför ej förflutit.

Såsom eftertryck anses jemväl:

att, utan tillåtelse, annans skrift utgifves med oväsentliga ändringar, förkortningar eller tillägg, eller musikaliskt arbete utgifves omsatt för andra, flera eller färre instrumenter eller till andra stämmor, eller öfversättning utgifves af annans otryckta skrift;

så ock, att öfversättning utgifves i strid mot 4 §, eller att förläggare eller den, som tryckningsrätt till skrift å honom öfverlätit, verkställer skriftens tryckning i strid mot förlagsaftalet.

12 §.

Förbudet mot eftertryck må ej utgöra hinder att vid författandet af nytt, i det väsentliga sjelfständigt arbete begagna tryckt skrift på det sätt, att ordagrant eller i sammandrag anföras delar deraf, som åberopas till bevis eller upptagas till granskning, belysning eller ytterligare bearbetning.

Icke heller må såsom eftertryck anses, att delar af tryckt skrift eller, der den är af ringa omfång, hela skriften intages i sådan, ur flera arbeten hemtad samling, som göres för att tjena till bruk vid andaktsöfning, till undervisning i läsning, musik eller teckning eller till historisk framställning; liksom ej heller att i musikaliskt arbete ord aftryckas såsom text.

Då annan skrift sålunda begagnas, skall författaren uppgifvas, så framt hans namn finnes å skriften utsatt.

13 §.

Till eftertryck hänföres ej heller, att i periodisk skrift intaga ur annan sådan skrift hemtad uppsats; dervid den nyttjade skriftens titel likväl skall uppgifvas. Vetenskapliga afhandlingar och vittra arbeten äfvensom andra uppsatser, så vida de äro af större omfång, må dock ej införas, om förbehåll mot eftertryck blifvit gjort vid deras början.

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.).

2 Kap.

Om olofligt begagnande af skrifter för skådebanan.

14 §.

Dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete må ej offentlig uppföras utan samtycke af författaren eller den, som *i det afseende, hvarom i detta kap. är fråga, innehar författares rätt*; dock vare offentligt föredragande af sådant arbete tillåtet, der det sker utan utstyrsel för skådebanan.

Så framt ej annorledes är aftaladt, medför samtycke, som nämnt är, för den, som det erhållit, rätt att uppföra arbetet så ofta han för godt finner, men ej att någon rätt dertill på annan öfverlåta.

Författare vare, såvida ej annorlunda är aftaladt, icke förment att lemna slikt samtycke åt flera. Har *författare* åt någon lemnat utslutande rätt att uppföra arbete, men denne under fem på hvarandra följande år ej deraf sig begagnat, är *författaren* oförhindrad att lemna samtycke äfven åt andra.

15 §.

Författares eller öfversättares *i detta kap. omförmälda rätt* gäller för hans lifstid och fem år efter hans död. Har författare eller öfversättare ej gifvit sig till känna, vare det, sedan fem år förflutit från det arbetet först uppfördes eller genom tryck offentliggjordes, en hvar tillåtet att samma arbete uppföra.

3 Kap.

Om påföljd af denna lags öfverträdande.

16 §.

Den, som gör sig skyldig till eftertryck, straffes med böter från och med tjugu till och med ett tusen kronor. Derjemte hafve han till målseganden förbrutit upplagan och ersätte honom värdet af de exemplar deraf, som ej finnas i behåll, beräknadt efter boklädspriset för exemplar af den senast utgifna rättmätiga upplagan. Är arbete olagligt allenast till viss afskild del af det hela, skall hvad här är stadgadt tillämpas endast på denna del.

För den, som i strid mot *denna lag* uppför eller låter uppföra dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete, vare bot som ofvan är sagdt; och skall han i skadestånd till målseganden utgifva hela det belopp, som vid tillfället infutit, utan afdrag för kostnader eller för hvad af inkomsten kan belöpa på annat stycke, som vid samma tillfälle blifvit uppfördt.

Ang. förslag till lag om eganderätt till skrift.
(Forts.)

Kunna nu sagda grunder för beräkning af skada genom eftertryck eller uppförande af dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete icke följas, varde skadeståndet bestämdt efter annan grund, som prövas skälig. Lägsta belopp, hvartill skadestånd må sättas, vare femtio kronor.

17 §.

Alla uteslutande för den olofliga tryckningen af en skrift användbara materialier, såsom stereotyp- och andra plåtar samt formar, så ock för olofligt uppförande af dramatiskt eller musikaliskt-dramatiskt arbete gjorda afskrifter skola tagas i beslag; och varde, der ej parterna annorlunda öfverenskomma, med det i beslag tagna så förfaret, att missbruk dermed ej kan ske.

18 §.

För underlåtenhet att, på sätt i 12 och 13 §§ stadgas, uppgifva författares namn eller titeln å periodisk skrift vare straffet böter, högst ett hundra kronor.

19 §.

Hvad nu är stadgadt angående straff, skadestånd och egendoms förlust, gälle ock i tillämpliga delar för den, som, med vetskap om ett arbetes olaglighet, det till salu håller eller i riket till försäljning inför.

4 Kap.

Allmänna bestämmelser.

20 §.

Denna lag tillämpas på skrift af svensk medborgare; och kunna lagens bestämmelser, under förutsättning af ömsesidighet, af Konungen förklaras delvis eller helt och hållet gälla äfven för annat lands medborgares skrifter.

Ang. förslag
om lag till
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

21 §.

Eges skrift af flera, skall samtycke, som erfordras för att tryckning eller offentligt uppförande lagligen må ske, lemnas af en hvar bland dem; dock vare i fråga om musikaliskt-dramatiskt arbete tillfyllestgörande att, då texten är det hufvudsakliga, samtycke lemnas af dennes författare och, i motsatt fall, af tonsättaren.

22 §.

Vid tillämpning af de i 4, 6, 8, 9, 10, 14 och 15 §§ gifna tidsbestämmelser inberäknas icke det kalenderår, under hvars lopp det förhållande inträffat, med afseende hvarå bestämmelsen meddelats.

23 §.

Ej må författares i denna lag stadgade rätt i afseende å skrift, som outgifven finnes i författarens, hans enkas eller arfvingsars ego, för guld i müt tagas eller vid konkurs till borgenärer öfvergå.

24 §.

Förbrytelse mot denna lag må ej åtalas af annan än målsegande.

25 §.

Härigenom upphäfvast förordningarna den 20 Juli 1855, angående förbud emot offentligt uppförande utan egarens tillstånd af dramatiskt eller för skådeplatsen författadt musikaliskt arbete, samt den 20 Mars 1876, angående eganderätt till skrift; dock må denna lag ej verka inskränkning i den rätt, författare eller hans rättsinnehafvare, innan densamma trädt i kraft, i enlighet med äldre lag förvärfvat.“

Enligt anteckning å utlåtandet hade reservationer mot särskilda delar af detta lagförslag inom Utskottet afgifvits af Herrar von Gegerfelt, Grefve Mörner, Lindgren, Sjöbring, Ribbing, Lyth, Philipsson, Wieselgren, Asplund, Torpadic, Brodén och Lundberg.

Innan föredragningen af det förevarande lagförslaget tagit sin början, begärdes ordet af

Herr vice Talmannen Wijk, som yttrade: I afseende å föredragningssättet för detta utlåtande, tager jag mig friheten hemställa, att Kammaren ville, i likhet med Medkammaren, besluta att utlåtandet må punktvis företagas till afgörande; att det i första punkten intagna lagförslag må paragrafvis genomgås, med iakttagande deraf, att hvarje kapitel rubrik pröfvas, sedan de dertill hörande paragrafer blifvit behandlade, och belä förslagets rubrik sist förekomma; att med pröfningen af Utskottets hemställda om ofvan berörda lagförslags antagande må anstå, intill dess föredragning af hela lagförslaget egt

rum, samt *att*, för den händelse lagförslaget i någon eller några delar skulle komma att till Utskottet återförvisas, Kammaren må lemna Utskottet öppen rätt att vid förslaget förnyade behandling i afseende å lydelsen af de paragrafer, hvilka blifvit af Kammaren med eller utan ändring godkända, vidtagna sådana jemkningar, som kunna anses erforderliga till följd af de förändringar, som de återförvisade paragraferna torde komma att undergå.

Ang. förslag till lag om eganderätt till skrift. (Forts.)

Hvad Herr vice Talmannen sålunda föreslagit blef, på derom gifven proposition, af Kammaren bifallet; och föredrogs alltså först lagförslagets § 1.

Ordet lemnades på begäran till

Herr Adlercreutz, som anförde: Vid den nu föredragna paragrafen anhåller jag att få föreslå en redaktionsförändring, som har afseende jemväl å 2 och 11 paragraferna i lagen. Då skälen för denna förändring till äfventyrs lättare uppfattas, derest jag först gifver till känna den lydelse, som jag önskar att paragrafen måtte erhålla, skall jag bedja att nu få angifva denna lydelse. Den är följande: "En hvar, som skrift författat, ege, med de undantag och närmare bestämmelser, som i Tryckfrihetsförordningen och här nedan i denna lag meddelas, uteslutande rätt att, ehvad skriften förut blifvit offentliggjord eller endast i handskrift förefinnes, densamma genom tryck mångfaldiga och till spridning utgifva, jemväl i översättning från ett till annat af de svenska, norska och danska språken."

Jag skall nu angifva skälen för förändringen. Uti 1 § af Utskottets förslag afhandlas författares rätt att utgifva sin skrift; och uti 11 § stadgas de inskränkningar i andras förbud eller rättigheter, som deraf äro en följd. Uti 1 § framställes författares rätt såsom vore den alldeles absolut och utan några inskränkningar, hvar emot 11 § omtalar sådana inskränkningar i förbudet, härrörande dels från denna lag, dels från Tryckfrihetsförordningen. Då det emellertid är naturligt, att de inskränkningar, som finnas uti förbudet för andra än författare, äfven måste gälla i fråga om författarens rätt, torde det enda rätta och lämpliga vara, att redan i 1 §, der sjelfva rätten omtalas, gifva anvisning på dessa inskränkningar. Denna erinran vinner ytterligare stöd deraf, att hänvisning skall ske till ett sådant kardinaldokument som Tryckfrihetsförordningen.

En följd af den af mig föreslagna förändringen blifver naturligtvis att början af 11 § erhåller en annan lydelse, än den Utskottet föreslagit, och hvilken jag naturligtvis, i händelse min redaktionsförändring godkännes, kommer att föreslå, då denna paragraf blifvit föredragen. Enligt hvad jag tänkt mig, skulle sist nämnda § komma att lyda ungefär sålunda: "Den, som utan utgifningsrätt genom tryck mångfaldiga skrift, är för olaga eftertryck underkastad den påföljd, som i 3 kap. stadgas" etc. Vidare är att bemärka, att det stundom blifver nödvändigt att i en lag intaga åtskilliga punkter eller moment, som, utan att innehålla några bestämda stadganden, hafva till ändamål att gifva en förklaring öfver uttryck eller ord, som i lagen oftare före-

Ang-förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

komma. Naturligtvis böra dylika meningar så vidt möjligt undvikas. I Lag-Utskottets förslag finner man dem emellertid i början hopade på hvarandra. I § andra momentet innehåller en redogörelse öfver hvad till skrift skall hänföras; i tredje momentet samma § angifves hvad med tryck skall förstås, och i nästföljande paragraf omnämnes hvad som skall anses såsom olika munarter af samma språk.

Tredje momentet i 1 §, som handlar om hvad med tryck skall förstås, är alldeles öfverflödigt om man godkänner den i Kongl. Maj:ts af Första Kammaren härutinnan biträdda förslag liggande åsigt, enligt hvilken skydd för eftertryck är inskränkt till allenast sådant mångfaldigande af skrift, som med tryck i vanlig mening åstadkommes, men icke, såsom Utskottet föreslagit, skall gälla äfven det mångfaldigande, som sker på fotografiskt eller annat likartadt sätt. Men äfven om man åt detta skydd vill gifva den stora utsträckning som af Utskottet ifrågasatts, skulle det sista momentet i 1 § kunna undvikas genom att begagna det uttryck, som i finska lagförslaget rörande samma ämne förekommer, eller "genom tryck eller annorledes månfaldiga". För min del tror jag att icke någon utsträckning af stadgandet är af verkligt behof påkallad och sluter mig i denna del till Kongl. Maj:ts förslag samt hemställer derföre, att, jemte det 3 mom. utgår, i det 1 mom. uttrycket "genom tryck utgifva" utbytes mot "genom tryck månfaldiga och till utspridning utgifva." Genom antagande af den redaktion af denna 1 §, som jag tagit mig friheten föreslå, skulle äfven 2 paragrafen i Utskottets förslag blifva helt och hållet öfverflödig. Andra paragrafen står i det närmaste i sammanhang med den 1 § och utgör så att säga ett supplement till beskrifningen af omfånget för författarerätten, en rätt som man icke velat binda vid ett af de tre nordiska språken allena, utan utsträcka jemväl till de två öfriga. Det vore, enligt min tanke, en vinst att denna 2 § flyttades in i den 1 §, äfven i det hänseendet, att man derigenom undveke det åtminstone för mina svenska öron besynnerliga talet om de tre olika "munarter af samma språk", hvilket språk är icke ens till namnet uppgifvet och skulle svårligen kunna uppgifvas.

De i § 1 af Utskottets förslag förekommande orden: "Författare vare berättigad att *med andras uteslutande*, låta" o. s. v. utgör äfven ett oegentligt, helt säkert af danskt ursprung härflytande uttryck, som genom den af mig föreslagna redaktionen undvekes. Det begrepp, Utskottet velat med dessa ord uttrycka, heter väl på svenska rättast "uteslutande rätt", hvilket uttryck Utskottet äfven begagnat i 4 §.

Om den af mig föreslagna redaktionen skulle antagas, så blir deraf en följd, att 2 mom. af 1 § i Utskottets förslag, hvilket moment handlar om hvad som skall till skrift hänföras, måste flyttas från sin nuvarande plats till någon annan lämplig plats, som torde bäst vara att söka antingen näst framför 11 § eller ock i slutet af 1 kapitlet.

Jag kan naturligtvis svårligen begära att Kammaren omedelbart efter afhörandet af ett förslag till en så vidt omfattande redaktionsförändring som det jag nu framställt skall vara färdig att pröva och obetingadt antaga förslaget, äfven om det är af beskaffenhet att böra

godkännas. Jag skulle derföre helst hafva önskat, att paragrafen kunde blifvit till Utskottet återremitterad, för att det mål, hvartill jag syftar, säkrast måtte vinnas. Men då Första Kammaren redan fattat sitt beslut och bifallit Kongl. Maj:ts förslag, så skulle en återremiss numera till intet gagna. Den enda utväg, som står mig öppen, är sålunda att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i fråga om denna § med den af mig föreslagna förändring. Den varsamhet, som i allmänhet förbjuder antagandet af ett förslag omedelbart efter dess framläggande, torde i detta fall icke vara så mycket af nöden, enär, om Kammaren godkänner den af mig föreslagna förändringen, Lag-Utskottet, som har att sammanjemka de olika meningar som inom Kamrarna uttalats, då äfven blir i tillfälle att, om mitt förslag i hufvudsaken anses riktigt, undanröjda de i redaktionen till äfventyrs förefintliga felaktigheter och ojemnheter. Jag tar mig friheten ännu en gång uppläsa mitt förslag "En hvar, som skrift författat, ege, med de undantag och närmare bestämmelser, som i Tryckfrihetsförordningen och här nedan i denna lag meddelas, uteslutande rätt att, ehvad skriften förut blifvit offentliggjord eller endast i handskrift förefinnes, densamma genom tryck mångfaldiga och till spridning utgifva, jemväl i öfversättning från ett till annat af de svenska, norska och danska språken" och yrkar afslag å Utskottets förslag och antagande af det som af mig nu blifvit uppläst.

Ang. förslag till lag om eganderätt till skrift.
(Forts.)

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: Det af den näst föregående ärade talaren framställda förslag till förändrad lydelse af 1 § i nu föreliggande lagförslag förefaller mig vara i många afseenden ganska beaktansvärdt. I synnerhet anser jag det innefatta en verklig förbättring derutinnan, att enligt dess lydelse redan i denna 1 § en hänvisning göres till de inskränkningar i författarens uteslutande rätt, som betingas af vissa föreskrifter i Tryckfrihetsförordningen, ehuru jag visserligen icke tror, att ett utelämnande af en sådan hänvisning kunde leda till någon tvekan vid tillämpningen af dessa föreskrifter. Äfven i öfrigt synes mig den af Herr Adlercreutz föreslagna redaktion vara ganska lyckligt uppställd, utan att jag derför tilltror mig att så här i hast, efter endast åhörande af hans förslag, kunna bedöma huru vida det är i alla afseenden antagligt. Emellertid förefaller det mig, som skulle Herr Adlercreutz' förslag i sak skilja sig från Kongl. Maj:ts proposition i två afseenden. Den första olikheten består derutinnan, att då i Kongl. Maj:ts förslag stadgas skydd mot öfverflyttning från en munart till en annan af samma språk, så har Herr Adlercreutz inskränkt detta skydd till öfverflyttning till danska och norska språken, och således helt och hållet lemnat å sido frågan om andra munarter, en fråga som dock icke torde vara utan sin betydelse äfven här i Sverige, der vi hafva många olika dialekter, men ännu mera i Norge, der, som vi veta, de så kallade målsträfvarne skriva sina arbeten på ett språk, som är ett helt annat än högnorksan.

Den andra ändringen står i öfverensstämmelse med det af Utskottet föreslagna tillägg, att författares uteslutande rätt till skrift icke är för nära trädd allenast derigenom att annan obehörig person låter *trycka* skriften, utan först derigenom att han, efter det tryck-

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

ningen blifvit verkställd, låter densamma *till spridning utgifva*. Det är klart, att ett eftertrycksbrott icke kan finnas för handen, derest icke tryckningen sker i afsigt att sprida den tryckta skriften. Men i praktiskt hänseende blifver det stor skilnad om detta brott skall, såsom uttryckligen stadgats i Tysklands, Danmarks och Norges lagstiftningar, anses fullbordadt genom sjelfva tryckningen, eller om derutöfver skall erfordras bevisning om att den tryckta skriften till spridning utgifvits.

Då emellertid, såsom den siste talaren anmärkte, denna redaktionsförändring icke, vid det förhållande att Första Kammaren redan bifallit Kongl. Maj:ts förslag, kan blifva Riksdagens beslut, med mindre densamma bringas under förnyad pröfning inom Riksdagens båda Kamrar, och då man således, i händelse Kamrarne nu stanna i olika beslut, har att emotse nytt utlåtande rörande nu förevarande § från Utskottet, så har jag för närvarande ingen anledning att motsätta mig den siste talarens framställning.

Herr Berg: Efter tagen kännedom om den redaktionsförändring, som af Herr Adlercreutz föreslagits, måste jag erkänna, att jag för min del finner densamma i åtskilliga delar hafva företråde framför det af Utskottet framlagda förslaget. Hans Excellens Herr Statsministerns yttrade farhåga, att denna omredigering skulle till äfventyrs innefatta en förändring i sak i så måtto, att det oloffliga eftertrycket icke skulle anses vara fullbordadt, förr än skriften vore till spridning utgifven, tror jag icke vara grundad. Ty, så vidt jag rätt fattat det af Herr Adlercreutz upplästa förslaget till 11 §, vore meningen att der intaga en bestämmelse, att brottet skulle anses fullbordadt, så snart mångfaldigande skett.

Hvad de särskilda munarterna af de olika språken angår, torde det kanske för fullständighetens skull hafva varit behöfligt, att härom talades något i lagen. Men någon synnerlig vigt tror jag ej ligga derpå; ty någon översättning från ett svenkt tungomål till ett annat sådant lärer väl knappast kunna förutsättas. Och att i Sverige förbjuda översättning från ett norskt tungomål till ett annat norskt tror jag icke vara af något verkligt behof påkalladt; och då i allt fall, sedan Första Kammaren godkänt Kongl. Maj:ts proposition i denna del, ett antagande nu af det utaf Herr Adlercreutz framställda förslag naturligtvis ej kan betyda annat än en återremiss, samt Utskottet således är i tillfälle att, vid sammanjemkning af de särskilda besluten, taga frågan i vidare öfvervägande, synes mig alla betänkligheter i detta hänseende skola häfvas. Jag yrkar för den skull bifall till detta sist nämnda förslag.

Herr Hedin: Det förefaller mig som om ett beslut i den rätting, som Herr Adlercreutz föreslagit, skulle vara egadt att redan från början sätta lagens framgång på spel. För öfrigt vill jag anmärka, att här icke är fråga blott och bart om någon oskyldig redaktionsförändring, utan om en förändring af den beskaffenhet, att derigenom mycken tvekan vid lagens tillämpning kommer att uppstå.

Såsom Hans Excellens Herr Statsministern redan antydt, kan det t. ex. verkligen med den nu föreslagna redaktionsförändringen blifva föremål för tvist, hvilket det norska språk är, till hvilket man skulle vara förhindrad att öfversätta en annans skrift. Det ändamål, som man afsett, då man förklarar att danska, norska och svenska språken äro munarter af ett och samma språk, kommer otvifvelaktigt genom den förste talarens förslag att förfelas.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Sparre: Utskottet har i allmänhet icke i andra fall, än der dess mening varit bestämdt afvikande från Kongl. Maj:ts förslag, velat deri tillstyrka någon förändring. Man ansåg nemligen inom Utskottet, att då en sådan lag som den ifrågavarande genomgått Högsta Domstolens granskning, skulle det vara med något äfventyr förenadt, om Utskottet satte sig att föreslå ytterligare förändringar i densamma. Hvad särskildt beträffar uttrycket "*utgifva en skrift på svenska, norska eller danska språken*", instämmer jag i allo uti den siste talarens anmärkning. Jag tror att det behöfves någon slags förklaring, hvarföre detta utgifvande på de andra språken icke är tillåtet; och en sådan förklaring ligger uti uttrycket, att alla dessa tre språk äro olika munarter af ett och samma språk.

Den andra afvikelsen från Kongl. Maj:ts förslag, som Utskottet tillåtit sig, består deri att ordet "mångfaldiga" blifvit utbytt emot ordet "utgifva". Jag kan för min del icke finna något straffvärdt uti att en person, utan afsigt att publicera eller bereda sig någon inkomst, låter t. ex. på fotografisk väg trycka en handskrift — något som mycket väl låter sig göra. Men vid sådant förhållande bör, efter min uppfattning, lagstiftningen äfven vara synnerligen varsam, så att den icke såsom brott stämplars hvad som icke enligt den allmänna uppfattningen är brottsligt. Af sådan anledning har Utskottet ansett uttrycket "utgifva" lämpligare än det i Kongl. Maj:ts förslag använda uttrycket "mångfaldiga".

Hvad beträffar det af Utskottet gjorda tillägget "fotografiskt eller annat likartadt sätt", så har man dervid haft i sigte den längre tid, för hvilken en lag i allmänhet skrives. Med den utveckling, konsterna i allmänhet numera tagit, kunna vi icke för oss göra rätt klart, huru dessa olika sätt att mångfaldiga skrifter, fotografi m. m., kunna komma att utveckla sig, likasom man kan tveka, huru vida de nyare sätt att trycka, som vi t. ex. se användas till och med i en del tidningar, skall hänföras under det nuvarande ordet *tryck*, hvarmed man förstär endast tryck genom satta bokstäfver. Detta är orsaken till de två, i sig sjelfva icke särdeles betydande ändringar, Utskottet föreslagit.

Hvad nu angår det af Herr Adlercreutz framställda förslag till förändrad redaktion af den föredragna §, så, och då det kan antagas, att denna ändring af §:ns ordalydelse skall föranleda till ny pröfning af förslaget inom Utskottet, tillkommer det icke mig, såsom ledamot af detta Utskott, att nu deröfver yttra mig. Anser Kammaren den af Herr Adlercreutz föreslagna lydelsen bättre än Utskottets, tillkommer det naturligen Utskottet att söka åstadkomma en sammanjemkning

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

emellan Första och Andra Kammarens skiljaktiga beslut, hvadan jag således nu deröfver icke torde behöfva afgifva något yttrande.

Herr Philipsson: För min del vill jag ingalunda bestrida, att, genom den utaf Herr Adlercreutz föreslagna nya redaktionen af 1 §, en fördel skulle vinnas framför ett godkännande af Utskottets förslag. Jag kan nemligen, på sätt min mot Utskottets betänkande afgifna reservation utvisar, icke godkänna den af Utskottet föreslagna redaktionen af 1 §, för så vidt densamma afviker från Kongl. Maj:ts förslag. Jag anser det vara högst viktigt för lagen i dess helhet, att ordet "mångfaldiga" icke utgår och ersättes med ordet "utgifva". Ty genom denna ändring i redaktionen sker äfven en ändring i *sak* af större och viktigare betydelse, än man må hända till en början kan inse: derigenom rubbas nemligen helt och hållet den uppfattning af förbrytelse mot eganderätt till skrift, som redan ligger till grund för nu gällande bestämmelser i Kongl. förordningen den 20 Mars 1876, hvilken i detta hänseende upptager det stadgande, som förekommer i 1 § 9 mom. Tryckfrihetsförordningen, och der nämnda förbrytelse just qualificeras på *det* sätt, att den, som *trycker* eller *eftertrycker* annans skrift är brottslig. Således är genom nu gällande lag stadgadt, att brottet är fullbordadt — *delictum consummatum* — då *tryckningen* skett, naturligtvis likväl under förutsättning att afsigt företunnits att sprida skriften. Skulle man nu, på sätt Utskottet föreslagit, stadga, att författare-rätt till skrifter afser deras utgifvande, så kunde man af detta stadgande icke draga en dylik slutföljd, något som af motiveringen icke heller synes hafva varit Utskottets mening. Men jag hemställer hvad följden häraf skulle blifva. En person kunde t. ex. låta trycka en hel upplaga af en skrift och söka att så mycket som möjligt i hemlighet sprida den, utan att kunna straffas, äfven om tryckningen vore ett känt förhållande, då deremot efter utländska lagar i detta fall brottet är fullbordadt, så snart blott ett enda exemplar af skriften, i afsigt att sprida den, blifvit tryckt. Ett sådant stadgande innehålles t. ex. uttryckligen i den tyska lagens 22 §. I denna del måste jag således instämma uti den önskan, som af flere föregående talare yttrats, att Herr Adlercreutz' förslag måtte af Kammaren antagas; men å andra sidan anser jag, att ännu något mera bör göras. Jag tror nemligen icke, att genom Herr Adlercreutz' förslag något i sak egentligen vinnes utöfver hvad som står att ernå genom godkännande af den lydelse 1 § har i Kongl. Maj:ts förslag, hvilken lydelse redan blifvit af Första Kammaren antagen. En redaktionsförbättring kunde visserligen åstadkommas, men vid det förhållande, att Kamrarne komme att stanna i olika beslut, måste Utskottet försöka en sammanjemkning, hvilken alltid är förenad med svårigheter. I hvilketdera fallet som helst skulle likväl § sakna en tillägsbestämmelse, hvilken jag för min del anser högst behöflig. Lika som i §:ens andra moment uttryckligen förklaras hvad som i lagen med ordet *skrift* åsyftas, så bör i min tanke jemväl uttryckligen bestämmas, hvad som i lagen med ordet *tryck* skall förstås. Ty eljest kan vid tillämpningen af lagen inträffa, att många brott komma att ostraffadt begås, hvilka det

visst icke varit lagstiftningens afsigt att befrämja. Vore här endast fråga om den egentliga litteraturens alster, så erfordrades ingen närmare förklaring af ordet *tryck*, men, med afseende derå, att många andra produkter af företrädesvis det andliga arbetet äro gjorda till föremål för den nya lagstiftningen, är i min tanke behöfligt att upptaga jemväl de öfriga medel, hvilka för dessa produkters mångfaldigande kunna användas. Jag vill dessutom i detta hänseende hänvisa till de bestämmelser, som förekomma i lagen angående efterbildning af konstverk af den 3 Maj 1867, § 2, der det heter: "En hvar hafve rätt att, med andras uteslutande, låta efterbildningar af de af honom utförda originala konstverk, delvis eller i deras helhet, återgifvas på mekanisk väg eller genom fotografi eller afgjutning eller annat dylikt sätt".

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

Nu är af Kongl. Majt hemstäldt, att Riksdagen måtte antaga ett förslag till förordning rörande utsträckt tillämpning af denna lag, hvarigenom skulle föreskrifvas, att, sedan de i Tryckfrihetsförordningen förut befintliga stadganden om eganderätt till skrift derur blifvit uteslutna, lagen eger tillämpning jemväl å sådan efterbildning af konstverk, som genom *tryck* återgifves. Genom detta stadgande erhåller lagen om efterbildning af konstverk tillämpning å efterbildningar, som verkställas genom *tryck*, på annan *mekanisk* väg, genom *fotografi* och medest *afgjutning*. Hvad nu afgjutning vidkommer, så har detta efterbildningssätt naturligtvis tillämpning å endast den plastiska konstens alster; men beträffande åter de tre öfriga medlen för mångfaldigande af originalarbeten, så kunna de ifrågakomma lika mycket i afseende å sådana arbeten, som äro hänförliga till *skrifter* i den nu ifrågavarande lagen om eganderätt till skrift, som i afseende å dem, hvilka utgöra föremål för bestämmelserna i lagen om efterbildning af konstverk. Så t. ex. spelar fotografien en högst vigtig roll i fråga om mångfaldigandet af naturvetenskapliga teckningar, kartor, byggnadsritningar och flera sådana alster, hvilka ofta kunna stå på gränsen af konstverk och följaktligen lika mycket som dessa böra skyddas mot fotografisk efterbildning. Men det förefinnes äfven ett annat skäl, som påkallar ett förtydligande af ordet *tryck*, det nemligen, att till skrift i den nya lagen skall hänföras jemväl *musikalier*. Ty ett temligen allmänt förekommande sätt är, att låta afskrifva sådana arbeten, och detta eger rum i ganska stor utsträckning. Så länge dock det blott sker inom slutna sällskap, t. ex. sångföreningar m. m., kan detta ej vara af så synnerlig vigt; ty dels kan föreningen anses såsom egare af arbetet, som blifvit inköpt för föreningens räkning, och dels är afsigten med dessa afskrifter icke att åstadkomma spridning deraf till andra än föreningens ledamöter. Så vidt man nu vill uppmuntra icke blott skriftställare utan äfven tonkonstnärer, så synes det vara af vigt att den nya lagen blir sådan, att den kan uppfylla äfven det sist nämnda ändamålet. Under den gamla tryckfrihetslagens tid har väl hittills allt gått sin gilla gång; men förhållandena hafva nu så betydligt ändrats och utvecklats sig i alla riktningar, att man i den nya lagen icke kan undgå att till dessa förhållanden taga behörig hänsyn. Om t. ex. en framstående tonkonstnär skulle dikta en komposition, för hvilken

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)

han af en förläggare skulle kunna betinga sig ett stort honorarium, så vågar förläggaren — äfven om han ansåge sig kunna, i anseende till författarens stora anseende som kompositör, betala ett sådant honorarium — likväl icke göra det. I synnerhet om denna komposition icke är större, än att den omfattar ett eller två ark, vågar ingen förläggare gifva författaren ett högre honorarium, emedan han icke kan sätta priset i rimligt förhållande till hvad han sjelf får betala, då hvilken som helst kan låta ombesörja *afskrifter* utaf kompositionen och sålunda tillhandahålla allmänheten densamma för billigare pris, än det som förläggaren derå satt. Jag upprepar derföre, att den nya lagen bör innefatta bestämmelser icke blott om hvad med *egentligt tryck* skall menas, utan att derunder skall förstås äfven annat *mekaniskt* eller *fotografiskt* eller *likartadt* medel för en skrifts mångfaldigande.

Deremot kan jag icke godkänna Utskottets redaktionsförslag i detta afseende. Jag skall taga mig friheten uppläsa förslaget. Det lyder sålunda: "Med tryck förstås en skrifts mångfaldigande på mekaniskt, fotografiskt eller annat likartadt sätt". Enligt min mening förstås med "tryck" icke *sjelfva mångfaldigandet* af en skrift, utan *ett medel* till att åstadkomma ett mångfaldigande, och jag hemställer derföre, att det åsyftade stadgandet måtte affattas i enlighet med mitt reservationsvis afgifna förslag, så lydande: "Med tryck förstås i lagen äfven annat mekaniskt eller fotografiskt eller likartadt medel för en skrifts mångfaldigande".

Antingen nu det af Herr Adlercreutz eller af Kongl. Maj:t framställda förslaget godkännes, så måste jag för min del hålla synnerligen strängt på min sålunda uttalade åsigt, så vidt man icke på förhand vill att den nya lagen skall framkalla förvecklingar, i stället för att förekomma sådana; men, då jag, enligt hvad jag redan yttrat, till undvikande af de med sammanjemkning af olika redaktionsbeslut föränade svårigheter, helst ser, att den af Kongl. Maj:t föreslagna, af Första Kammaren antagna lydelse af 1 § i lagförslaget jemväl af denna Kammaren godkännes, så vågar jag vördsamt hos Kammaren anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts förslag, men med det af mig föreslagna tillägg af hvad som skall med tryck i lagen förstås.

Herr Torpadie: Den upprigtiga aktning jag hyser för den talare, som började diskussionen i denna fråga, borde må hända hafva förbjudit mig att uppträda med några anmärkningar mot hans redaktionsförslag; men då sådana redan blifvit framställda mot det samma — och jag tror att detta skett med fog — vill jag också anhålla att få yttra några ord.

Då det varit nödigt att i denna paragraf sammanföra stadgandet om åtskilligt, som i ordets vanliga mening icke förstås med "tryck", har deraf blifvit en nödvändig följd, att man måste gifva en definition på hvad som dermed förstås. Dervid har Utskottet tagit i betraktande — hvilket Grefve Sparre ock redan påpekat — att man kan åstadkomma åtskilligt "tryck" på annat sätt än genom tryckpressen. Jag vill i det afseendet blott erinra om ett enda faktum. Det finnes ett

ganska vidlyftigt arbete, som åstadkommits på fotografisk väg, nemligen den s. k. Codex Sinaiticus, hvilket arbete utförts på Hans Maj:ts Kejsarens af Ryssland bekostnad. Detta slags tryck kostar visserligen mycket penningar och torde derföre högst sällan komma i fråga; men i betraktande af den omständigheten, att kemien, fysiken och de öfriga naturvetenskaperna för hvarje dag allt mer utvecklas, torde det vara svårt att säga, *huru* snart ett sådant lagstadgande som det af Utskottet föreslagna kan vara behöfligt. Detta kan komma att inträffa ganska snart.

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

Vidare skulle genom Herr Adlercreutz' förslag uppstå den af Herr Hedin påpekade svårigheten att pröfva när ett eftertryck skall, såsom brottslig handling betraktadt, anses *fullbordadt*. En ärad talare på göteborgsbänken, som före mig hade ordet, påstod att den saken redan skulle vara afgjord genom bestämmelserna i Tryckfrihetsförordningen. Jag hyser stor aktning för den värde talarens djupa juridiska kunskaper, men jag tillåter mig dock att i detta afseende vara af en annan mening. Straffet för eftertryck kan väl icke träffa eftertryckaren förr, än han gjort sig sitt eftertryck till nytta. Lagskipningen i öfrigt gifver ej anledning till ett motsatt antagande. Icke lär väl t. ex. den, som, för att visa huruledes sedelettertryck kan verkställas, tillåter sig att eftergöra sedlar, straffas såsom förfalskare, med mindre han gör olagligt bruk af de eftergjorda sedlarna. Jag tror således, att den af Utskottet föreslagna redaktionen är fullt lämplig.

Jag vill ej tvista med min vän Herr Philipsson angående lydelsen af 3 mom. Må hända har han rätt. Men den skilnad han gör mellan *tryck* och *medel* är så fin, att det är af föga betydelse, om man begagnar det ena eller det andra af dessa ord.

Slutligen och i formelt hänseende har jag en erinran att framställa mot Herr Adlercreutz' förslag. Den förenkling, han med sitt förslag velat åstadkomma, synes mig icke vara särdeles stor. Hans förslag afsåg, så vida jag rätt uppfattade den ärade talaren, att borttaga det tredje momentet i denna paragraf, men i stället flytta det andra till någon annan plats i lagen och slutligen att göra ett tillägg till 11 paragrafen. Jag tror derföre, att man med allt fog kan drista sig att framställa begäran om proposition på bifall till Utskottets förslag.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! Det tillstånd af oefferrättighet, som svenska lagstiftningen angående den så kallade litterära eganderätten företett och ännu företer, är alla väl bekant. Anledningen till detta oefferrättighetstillstånd är äfvenledes väl bekant. De i ämnet gällande lagstadganden hafva nemligen ursprungligen varit intagna i en af våra grundlagar, Tryckfrihetsförordningen, hvarigenom alstrats svårigheter och hinder för åstadkommande af en tillfyllestgörande lagstiftning i förevarande hänseende. Sedan dessa hinder nu mera äro undanröjda, dymedelst att bestämmelserna angående den litterära eganderätten öfverflyttats från grundlagens till civillagens område, hafva svårigheterna i väsentlig mån minskats. Det försök, som nu blifvit gjordt, att åstadkomma en nöjaktig lösning af frågan,

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

är i det hela ganska lyckadt. Man måste nemligen, om man vill vara billig och rättfärdig i sitt omdöme om beskaffenheten af förevarande lagförslag, taga i betraktande alla de svårigheter, som möta vid att införa till en stor del nya rättsgrundsatser. För min del skulle jag icke haft något mot att, hvad angår 1 §, bifalla Kongl. Maj:ts förslag. Emellertid vill jag icke fördöija min åsigt, att den redaktion, som af förste talaren, Herr Adlercreutz, föreslogs, har ganska betydligt företräde både framför Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag. Enligt nämnde talares förslag till redaktion af lagens § 1 tages redan i nämnda § hänsyn till de i Tryckfrihetsförordningen och sjelfva lagen stadgade undantag och närmare bestämmelser, som begränsa en persons uteslutande rätt att genom tryck mångfaldiga och till spridning utgifva skrift, som han författat. Deremot innehålla Kongl. propositionen och Lag-Utskottets förslag först i § 10 en hänvisning till nämnda begränsande undantag och bestämmelser. Emellertid har Hans Excellens Herr Statsministern erinrat, att lagförslagens framgång möjligen kan äfventyras, om Kamrarne stanna i olika beslut. Då det här endast gäller att välja emellan olika redaktionsförslag, blir således valet en ren klokhetsåtgärd. Vid öfvervägande af hvilket beslut man nu skall fatta, kommer jag till den åsigt, att valet bör begränsas till de två redaktionsförslag, hvilka synas bäst lyckade. För mig ställer sig derföre frågan sålunda: bör man antaga det af förste talaren framlagda förslaget eller Kongl. Maj:ts proposition? Utskottets förslag finner jag nemligen alldeles icke lämpligt att antagas, emedan det efter mitt förmenande i redaktion står efter Kongl. propositionen och således äfven efter det af förste talaren framställda förslag, och gillandet af Utskottets förslag skulle lika mycket som antagande af Herr Adlercreutz' förslag ställa Kammarens beslut mot det af Första Kamraren redan fattade, enligt hvilket lydelsen af § 1 i det Kongl. lagförslaget gillats. Emellertid vidlåder, såsom redan af en föregående talare påpekats, en brist Herr Adlercreutz' förslag. I detsamma återfinner man icke den både i Kongl. propositionen och Utskottets förslag förekommande förklaring, att svenska, norska och danska anses såsom olika munarter af samma språk. Detta förklarande har för mig stort värde, enär det innebär ett erkännande af språkenheten hos de skandinaviska folken och bestämmer det gemensamma språkområdet. Äfven i andra hänseenden kan det, såsom Hans Excellens Statsministern visade, vara af praktisk vikt att hålla fast vid en sådan förklaring. De olika munarterna t. ex. i norska språket hålla på att vidare utvecklas till partielt skriftspråk genom författarskap på folkspråket, och detsamma kan möjligen äfven inträffa inom svenska språket. Äfven inom danskan finnas mycket olika munarter, på hvilka skrifter författats och utgivits. Skilnaden mellan jutskan och själländskan är sålunda större än mellan svenska och danska skriftspråken.

Med anledning af hvad jag anfört är jag tveksam, hvad yrkande jag skall framställa, emedan jag icke vill äfventyra hela lagförslagens framgång för vinnande af en så oväsentlig ändring, som den i första paragrafen ifrågasatta. Längre fram i förslaget förekomma bestämmelser, hvilka involvera principer, som för en eller annan kunna synas

så viktiga, att denne för upprätthållande eller undertryckande af desamma med fog kan vilja äfventyra lagen; men i 1 § föreligga icke sådana viktiga principfrågor. För öfrigt bör erinras, att lagstiftningen i förevarande ämne icke vid dess början kan blifva så uttömmande och korrekt, att icke detta rättsinstitut skall komma att vidare utbildas och fullständigas så väl genom vetenskaplig bearbetning, eller hvad man kallar doktrin, som domstolarnes praxis. Vid sådana förhållanden vill jag icke göra något yrkande. Jag skall vara beredd att rösta för Kongl. Maj:ts proposition, om derom göres yrkande, och jag skall äfven vara beredd att bifalla Herr Adlercreutz' förslag, om derom göres yrkande, men Utskottets förslag skall jag icke rösta för.

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: I afseende å det sista momentet i Utskottets förslag, hvilket icke upptagits i Herr Adlercreutz' förslag och ej heller återfinnes i Kongl. Maj:ts proposition, tillåter jag mig tillägga några ord till hvad jag förut yttrat i fråga om detta moments behöflighet eller obehöflighet.

Såsom jag uppfattat betydelsen af ordet "mekaniskt" skulle dertill erfordras något slags mekanik. Men jag känner för min del icke några andra sätt att på mekaniskt sätt mångfaldiga en skrift än genom tryck, ty dertill bör hänföras fotolitografi, gravyr, kopparstick eller andra öfverflyttningssätt, der tryckpress är för framkallande af ett alster behöflig. Därföre ansågs ock i Kongl. Maj:ts proposition obehöfligt att tala om något annat mekaniskt sätt än tryck.

En talare, Herr Philipsson, har här uttalat den åsigt, att genom Utskottets redaktion äfven afskrift skulle vara förbjuden, antingen han nu ville räkna detta afskrifvande såsom ett mångfaldigande på "mekaniskt" eller "annat likartadt" sätt. Jag tror likväl, att en sådan uppfattning svårligen kan göra sig gällande, äfven om talarens eget eller Utskottets redaktionsförslag antoges. För min del åtminstone har jag, för den händelse att ettdera af dessa förslag blefve Riksdagens beslut, velat mot en sådan tolkning inlägga en gensaga. Afskrift finnes visserligen förbjuden i den tyska lagen; men man har dock der ansett nödvändigt att i ett särskildt moment insätta detta förbud, emedan man ansett afskrift eljest icke komma att hänföras till de mekaniska medlen för en skrifts mångfaldigande. För min del tror jag ock, att det vore något strängt och obehöfligt att förbjuda hvarje afskrift af en annans skrift, i synnerhet om brottet skall anses fullbordadt genom skriftens återgifvande i ett enda exemplar.

Återstår då endast mångfaldigande genom fotografi. Såsom jag nämnde vid frågans behandling i Första Kammaren, har jag intet att invända mot att detta sätt i lagen intages, ehuru jag tror att till mångfaldigande af en skrift, i vanlig mening, och en skrift, hvartill författare ännu kan hafva utgifningsrätt, fotografi högst sällan kommer att användas. Ej heller tror jag, att fotografien skulle ega stor betydelse för mångfaldigande af sådana byggnadsritningar, som icke äro att hänföra till konstverk, emedan det sannolikt icke skulle kosta mera att dertill använda stift och cirkelbestick än fotografi.

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

Det är endast detta jag velat tillägga till stöd för det yrkande, som här blifvit framställt om bifall till Herr Adlercreutz' förslag och i viss mån jemväl till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Brodén: I den öfvertygelse att äfven smärre anmärkningar, sådana som angå mindre innehåll och sak än ord och form, kunna hafva sin betydelse, särskildt i fråga om ett förslag till lagtext, har jag funnit mig föranlåten att till Lag-Utskottets protokoll anmäla mina från flertalets afvikande meningar i några få punkter och anhåller nu att i korthet få redogöra för dessa mina meningar, så vidt de röra 1 § i Lag-Utskottets förslag.

Det läser väl vara en allmänt erkänd grundsats, en grundsats som också vid Lag-Utskottets behandling af detta lagförslag mer än en gång blifvit med synnerligt eftertryck framhållen, att vid affattandet af en lagtext en och samma tanke — särdeles om det är en grundtanke, en för det hela bestämmande tanke — alltid bör återgifvas med ett och samma uttryck. Den uttryckets variation, som i andra stilarter är icke blott önskvärd, utan rent af nödvändig för undvikande af tröttande omsägningar, får här icke göra sig gällande; ty det, som eljest är en förtjenst, blir här lätt nog ett fel.

Denna grundsats synes ock i Lag-Utskottets nu föreliggande betänkande hafva blifvit med mycken sorgfällighet iakttagen. Dock förekommer åtminstone ett ställe, der en afvikelse från denna grundsats egt rum, utan att jag för en sådan afvikelse kunnat finna tillräckliga skäl. Ett bland de allra viktigaste uttrycken i denna lag är naturligtvis det, som säger, att författare eller hans rättsinnehafvare, de och ingen annan, skola ega rätt att förfoga öfver ett skriftligt arbetes offentliggörande, vare sig genom tryck eller genom dess uppförande på skådebanan. Denna kardinaltanke hade jag föreställt mig böra, hvar helst den i förslaget förekommer, uttryckas i samma form. Men så har icke skett.

Det heter i 1 §: "Författare vare berättigad att, med andras uteslutande, låta" etc."; i 2 §: "— — innebär äfven rättighet för honom att med andras uteslutande låta" etc."; i 4 § säges deremot: "— — förbehållit sig uteslutande rätt" etc."; och i 14 §: "Har författare åt någon lemnat uteslutande rätt" etc." I de två förstnämnda §:na harsåledes samma tanke blifvit uttryckt på ett sätt, i de två senare på ett annat. Det förefaller mig, som om detta icke vore fullt enligt med lagskrifningens stränga fordran på sjelföfverensstämmelse äfven i ord och form. Hade man en gång antagit formen: "rätt att med andras uteslutande" etc., så borde man också bibehållit densamma, hvar helst samma tanke i fortsättningen af lagen förekommit. Det borde således i 4 § icke hafva hetat "uteslutande rätt", utan "rätt att med andras uteslutande", och likaså i 14 § icke: "uteslutande rätt att uppföra arbete", utan "rätt, att med andras uteslutande, uppföra arbete." För öfrigt kan jag af en jemförelse mellan dessa båda uttrycksformer icke finna annat, än att den ena, såsom redan af Herr Adlercreutz är antydt, har ett bestämdt företräde framför den andra. "Uteslutande rätt" är för det första en vanlig svensk uttrycksform, fullt be-

griplig, och dertill kortare än formen "rätt att med andras uteslutande." Men icke blott det, utan jag vill derjemte påstå att den är riktigare och egentligare. Ty då det väl är rätten eller lagen, men icke författaren, som på grund af rätten eller lagen utesluter, skulle man kunna säga, att ordet "uteslutande" bör läggas såsom en bestämelse till rätten och icke till något annat. Utan att yrka någonting bestämdt, vill jag således endast göra en hemställan särskildt till Kammarrens lagfarne ledamöter, om det icke i första § bör heta sålunda "författare ega uteslutande rätt att låta" o. s. v., och i den andra §: "den enligt 1 § författare tillerkända uteslutande rätt att låta", o. s. v. Och om här något främmande föredöme må åberopas, får jag till stöd för denna min framställning erinra, att det finska lagförslaget af Mars 1876 börjar så: "Författare tillkomme uteslutande rätt" etc. Men, såsom jag förut nämnt, detta är endast en hemställan.

Vidare har Utskottet utbytt det i Kongl. Maj:ts förslag förekommande ordet "mångfaldiga" mot ordet "utgifva", hufvudsakligen väl på den grund att "mångfaldiga" är ett i den svenska lagstilen ännu icke fullt häfdvunnet ord. Det har ännu en främmande, germanisk klang. För min del fann jag till en början detta utbyte antagligt, men ju mera jag tänker derpå, desto mera skäl finner jag att frångå denna åsigt. Redan i språkligt afseende förefaller det mig betänkligt att säga "genom tryck *utgifva*", "tryck" är nemligen icke i egentlig mening medlet för utgifvandet, för spridandet af en skrift, utan medlet härför är något annat, nemligen skriftens utlemnande till utdelning eller försäljning. Också säger man ju icke "utgifva en skrift *genom* tryck" utan "i tryck" eller "*från* trycket". Om t. ex. någon yttrade, att Geijers eller någon annan författares skrifter hafva det eller det året utgifvits *genom* tryck, skulle det stöta oss, vi skulle finna honom hafva felat mot svenska språkets rigtighet. Ordet "mångfaldiga" sluter sig deremot helt naturligt till ordet "tryck", då det just är mångfaldigandet, som sker genom trycket. Hvad vidare angår frågan om sjelfva det faktum, genom hvilket förbrytelsen mot den litterära eganderätten begås, behöfver jag endast erinra om hvad Herr Philipson i det afseendet anført. Jag sluter mig helt och hållet till hans åsigt härom, att det nemligen är icke blott *utgifvandet*, utan redan det oofliga mångfaldigandet af en skrift, som bör betraktas såsom brott.

I sammanhang härmed skulle jag också vilja nämna några ord om det tillägg, Utskottet gjort till nu förevarande §, att "med tryck förstås en skrifts mångfaldigande på mekaniskt, fotografiskt eller annat likartadt sätt." Beträktande saken från formel synpunkt, vill jag sluta mig till den redaktionsförändring af detta tillägg, som blifvit föreslagen af Herr Lundberg. Jag finner denna redaktion af nämnda tillägg i sjelfva verket riktigare än Utskottets redaktion. Det låter nemligen något hårdt att säga, att med tryck förstås en skrifts mångfaldigande på mekaniskt eller fotografiskt sätt, då fotografi icke är tryck utan påtagligen något annat. Deremot låter det väl säga sig, att en skrifts mångfaldigande på fotografiskt eller annat likartadt sätt må "anses lika" med tryck. Man har härigenom medgifvit, hvad som bör medgifvas, att fotografi icke är tryck.

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Jemte dessa hemställanden och anmärkningar har jag endast det yrkande att göra, att Kongl. Maj:ts förslag beträffande ordet "mångfaldiga" måtte af Kammaren bifallas.

Herr Lundberg: Icke blott i den tyska, utan äfven, såsom jag erinrar mig, i den norska lagen angående eganderätt till skrift § 23 förklaras eftertrycksbrott fullbordadt, då ett exemplar af den ifrågasvarande skriften är tryckt; och då jag för min del anser, att till brottets fullbordande icke skall erfordras, att skriften blifvit till spridning utgifven, samt att icke ens författaren eller målsegaren bör vara skyldig bevisa, att med skriftens tryckning afsetts spridning deraf, har jag icke kunnat gilla den ändring, som Utskottet vidtagit i 1 § 1 mom. af Kongl. Maj:ts förslag. Jag kan därför icke heller instämma i det af Herr Adlercreutz afgifna ändringsförslag, enär äfven det torde kunna föränleda till den uppfattning af begreppet om eftertrycksförbrytelse, att dertill skulle erfordras, att afsigten, att skriften till spridning utgifva, vore ådagalagd. Åstadkommande af bevisning härutinnan skulle nog blifva förenad med sådan svårighet, att det derigenom oftare kunde inträffa, att en författare förnärmades i den rätt, man åt honom velat bevara.

Jag har visserligen ansett, att ett tillägg till §, beträffande en skrifts mångfaldigande genom fotografi, kunde vara lämpligt; men då, såsom erinrats, ett stadgande derom nog skulle för närvarande vara af ringa praktisk betydelse och derigenom, att af Andra Kammaren beslutades ett dylikt tillägg, lagens antagande möjligen skulle kunna äfventyras, enär Första Kammaren redan godkänt §:ns af Kongl. Maj:ts föreslagna lydelse; anser jag mig böra hemställa, att härutinnan jemväl denna Kammare behagade godkänna Kongl. Maj:ts förslag.

Jag tror visserligen att det af Herr Adlercreutz framställda förslaget innefattar redaktionsförbättring. Men det har förekommit mig tvifvelaktigt, huruvida icke hvad han, såsom lämpligare tillhörande 1 §, velat deruti införa från 11 §, möjligen skulle kunna anses eller uppfattas på något sätt stridande mot eller icke öfverensstämmande med hvad tryckfrihetsförordningen innehåller rörande den derigenom för hvar och en stadgade rättighet att, i enlighet med hvad samma förordning närmare bestämmer, få genom tryck utgifva skrifter och handlingar. Detta utgör för mig ytterligare skäl att yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Adlercreutz: Jag tror mig kunna säga, att man begår ett misstag, då man från ordalydelsen i § 1 vill sluta till den bestämmelse, som i § 11 kommer att gifvas, rörande tidpunkten, då ett eftertrycksbrott är fullbordadt eller icke. Man kan, utan tvifvel, såsom Utskottet i § 1, säga, att en författare har uteslutande rätt att utgifva sin bok, och ändock i § 11 stadga att, den som utan utgifningsrätt utgifver annans skrift, redan genom sjelfva tryckningen gör sig skyldig till ansvar för olaga eftertryck. Att i 1 § införa ordet "utgifva" dertill finnes ett skäl deruti, att några af de följande §§ nemligen 3, 4 och 5 uppenbarligen syfta på denna utgifningsrätt, och

således derest icke ordet *utgifva* kommer in i § 1, egentligen sakna sitt vederbörliga underlag. Jag tror derföre att det rättaste och konsekventaste vore att, såsom jag har föreslagit, i § 1 bestämma författarens rätt på det sätt, att den betyder rättighet för honom att genom tryck mångfaldiga och till spridning utgifva en skrift, då sedermera i § 11 kunde stadgas att den som utan vederbörandes tillåtelse annans skrift i sin helhet eller delvis genom tryck mångfaldigar, gör sig skyldig till ansvar för olaga eftertryck.

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Utom den i detta hänseende gjorda anmärkning mot mitt förslag, hvilken jag anser fullkomligt betydelselös, har endast en ytterligare anmärkning blifvit framställd, nemligen den att förslaget icke skulle innebära skydd för de olika munarterna af de skandinaviska språken. Men hafva genom förslaget de tre hufvudspråken blifvit skyddade, så är det väl uppenbart, att äfven alla de särskilda munarterna af samma språk blifvit på samma gång skyddade. Ett dylikt öfverflyttande af en skrift från en munart till en annan strider dessutom mot sjelfva begreppet öfversättning; ty dermed afses ju skriftens öfverflyttande på ett annat språk. Det vissa är åtminstone, att en närmare bestämmelse i detta fall skulle för svenska språket sakna all betydelse; och det vore väl för det svenska språkets munarter som vi genom lagstiftningen skulle bereda ett skydd. Icke lärer det nemligen komma i fråga att t. ex. en svensk öfverflyttar den norska eller danska litteraturens verk från en munart till en annan af det språk, på hvilket skriften är författad.

I öfrigt ber jag, att, med anledning af en talares på stockholmsbänken yttrande att genom antagande af mitt förslag möjligen hela lagförslagets antagande skulle äfventyras, få erinra derom att lagen i dess helhet i ännu större grad skulle sättas på spel, derest Utskottets förslag antoges. Detta senare avviker nemligen mycket mera från Kongl. Maj:ts förslag än det af mig afgifna. Derjemte ber jag få påpeka en annan omständighet, som åtminstone för mig utgör ett ytterligare skäl att icke bifalla Utskottets förslag, nemligen den definition som der göres på tryck och enligt hvilken åt ordet tryck skulle gifvas en mer generell betydelse än den som detta ordet ansetts uti tryckfrihetsförordningen innefatta. Definitionen skulle således kunna antagas innebära ett slags anvisning om, huru tryckfrihetsordningen bör förstås, så, att denna grundlag möjligen framdeles blefve tolkad på ett annat sätt än det som hittills iakttagits och hvilket otvifvelaktigt äfven med dess rätta mening varit öfverensstämmande.

Herr Philipsson: Med anledning af den senaste ärade talarens sist framställda anmärkning tager jag mig friheten fästa Kammararens uppmärksamhet derpå, att jag just på enahanda grunder, som af honom blifvit andragna, insatt i mitt förslag till ordalydelse af tredje momentet i § 1 en sådan förklaring, då jag sagt: "Med tryck förstås i *lagen* äfven annat mekaniskt eller fotografiskt eller likartadt medel för en skrifts mångfaldigande." Inom Utskottet anförde jag ock till stöd för min uppfattning, att man icke genom en så generell bestämmelse som den af Utskottet föreslagna borde gifva en förklaring öfver

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

hvad som i allmänhet med ordet "tryck" förstås. Det är visserligen sant, att grundlag icke får förklaras genom civillag; men, har man stiftat en civillag, som utan inskränkning innehåller bestämmelse om hvad som menas med tryck, så är fara värdt att den lagen i sin tillämpning stöter på svårigheter. Det är för att undanrödja dessa svårigheter som jag framställt mitt förslag.

Jag vill nu endast med ett par ord bemöta de anmärkningar som blifvit gjorda mot hvad jag i mitt förra anförande yttrade om afskrift af ett musikalskt arbete. Det är ju klart, att mitt uttalande i denna del icke afsåg afskrift i endast ett eller annat exemplar; och detta sade jag dessutom alldeles bestämdt. Jag nämnde också, att jag ansåg att afskrifvandet icke borde betraktas såsom straffbart i annat fall, än då dermed åsyftas att ersätta sjelfva tryckandet. Den tyska lagen har i detta hänseende följande bestämmelse: "Såsom mekaniskt mångfaldigande skall jemväl afskrifvandet anses, om det har till syfte, att användas i stället för trycket."

Ett dylikt uttryckligt stadgande tror jag emellertid icke vara nödvändigt, enär i händelse den af mig föreslagna utsträckning af begreppet *tryck* till jemväl *annat* mekaniskt medel, godkännes, det blir öfverlemnadt åt domstols pröfning, huruvida i ett föreliggande fall ett afskrifvande skall anses såsom *brottsligt* eller *icke*; hvilket måste bero på ändamålet med och omfattningen af samma afskrifvande.

I afseende på fotografiering ber jag få erinra, att jag icke så mycket åsyftat mindre värdefulla ritningar, som icke fasthellre dyrbara, under uttrycket skrift inbegripna teckningar. Exempelvis vill jag nämna, hurusom en person kan hafva utarbetat och i tryck utgifvit en dyrbar astronomisk karta, som måste falla under benämning naturvetenskaplig teckning. En fotograf kan af denna karta taga kopia i miniatyr, och priset för kartan, som blifvit fastställt t. ex. till 15 kronor, kan för det fotografierade exemplaret nedsättas till 5 kronor, hvaraf följdén kan blifva den, att afsättningen af originalkartan kommer att lida en väsentlig minskning. Kan man nu förutse att ett dylikt och flera dermed jemförliga fall inom detta område lätteligen kunna inträffa, så tror jag det icke vara ur vägen att genom ett lagstadgande söka förekomma mångfaldigande på fotografisk äg af arbeten, å hvilka lagen om efterbildning af konstverk icke ger tillämpning.

Herr Rydin: Sedan de talare, hvilka yttrat sig efter det jag anmälde mig, redan utvecklat de skäl, på hvilka jag ämnat tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, kan jag fatta mig ganska kort.

Hvad Utskottets förslag beträffar, så äro både definitionen på "tryck" och ändringen af ordet "mångfaldiga", till "utgifva" af den beskaffenhet att, på samma gång en sammanjemkning med det beslut, Första Kammaren fattat, derigenom svärgöres, derigenom äfven uppstår en inskränkning uti den rättighet, en författare eljest enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle hafva till utgifven skrift.

Hvad ärskildt angår Utskottets definition på "tryck", så tror jag att man svärigen skulle kunna uppvisa något, som icke kan anses

vara genom tryck åstadkommet, då man håller sig till ett sådant mångfaldigande som sker genom fotografien. Fotograferingen åstadkommes visserligen genom kemiska medel, men då arbetsprodukten skall mångfaldigas, måste man använda något slags mekaniskt medel för att åstadkomma aftrycken. Dessutom tror jag att, om man i detta fall skulle insätta något stadgande i lagen, detsamma borde göras öfverensstämmande med motsvarande stadgande uti den Tyska lagen om på mekanisk väg åstadkommet mångfaldigande. Att jemväl afskritt kan vara af beskaffenhet att mångfaldiga ett litterärt alster, synes nemligen vara ganska klart. Genom att till exempel anlita ett större antal renskrifvare skulle man kunna till stor del beröfva en författare frukten af hans arbete, ehuru det är föga tänkbart, att ett sådant medel någonsin skulle kunna användas. I den Tyska lagen faller ett dylikt sätt att mångfaldiga en skrift under stadgandet om förbud mot mångfaldigande på mekanisk väg.

Jemföres ordalydelsen af Kongl. Maj:ts och Herr Adlercreutz' förslag, så kan icke nekas, att redaktionen af det sistnämnda förslaget är bättre än redaktionen af det förra. För min del anser jag likväl, att, då Första Kammaren bifallit Kongl. Maj:ts proposition i denna paragraf, och således ett bifall af denna Kammare till Herr Adlercreutz' förslag skulle föranleda återremiss och ty åtföljande sammanjemkningsförslag från Utskottet, hvilket möjligen i Kammaren kunde möta ökade och större svårigheter, äfven Andra Kammaren bör bifalla propositionen; oakadt Herr Adlercreutz förslag i nu nämnda hänseende utgör en förbättring af Kongl. Maj:ts.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr Talmannen gaf propositioner dels på bifall till Utskottets förslag, dels på yrkandet att Herr Adlercreutz' under öfverläggningen framställda förslag måtte antagas, dels på deras mening, hvilka yrkat att §:n måtte erhålla den lydelse Kongl. Maj:t för densamma föreslagit, dels ock slutligen på bifall till Herr Philipssons vid utlåtandet fogade reservation, enligt hvilken §:n skulle komma att lyda sålunda:

“Författare vare berättigad att, med andras uteslutande, låta genom tryck mångfaldiga sin skrift, ehvad den förut blifvit offentliggjord eller förefinnes endast i handskrift.

Till skrift hänföres i denna lag jemväl musikaliskt arbete, affattadt i not- eller annan teckenskrift, så ock naturvetenskaplig teckning, land- eller sjökarta, byggnadsritning eller annan dylik teckning eller afbildning, som ej är, efter sitt hufvudsakliga ändamål, att beakta såsom konstverk.

Med tryck förstås i lagen äfven annat mekaniskt eller fotografiskt eller likartadt medel för en skrifts mångfaldigande.“

Herr Philipsson begärde ordet och yttrade: Blott några ord för att tydligare förklara mitt yrkande. Jag har hemställt om bifall till denna §, sådan den lyder i Kongl. Maj:ts proposition, som sammanfaller med första och andra momenten i min reservation. Men

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

derjemte yrkade jag äfven ett tillägg af det innehåll, tredje momentet af § 1 uti min reservation utvisar. Mitt yrkande lydte således i sjelfva verket på bifall till Kongl. Maj:ts proposition med tillägg af tredje momentet i min reservation.

I anledning häraf hemstälde Herr Talmannen, huruvida Kammaren ansåge den förändring i afseende å propositionerna som Herr Philipsson begärt, böra bifallas eller icke; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för afslag å Herr Philipssons ifrågavarande framställning.

Derefter förklarade Herr Talmannen att, enligt hans uppfattning af de svar, hvilka afgifvits på de af honom redan framställda, här ofvan omförmälda propositionerna, ja vore öfvervägande för bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Votering blef då begärd samt företogs, sedan Herr Adlercreutz' yrkande antagits till kontraposition, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstningsproposition:

Den som bifaller § 1 i det förslag till lag angående eganderätt till skrift, som Lag-Utskottet framställt i utlåtandet N:o 20, med den lydelse dock, som Kongl. Maj:ts proposition utvisar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit det förslag till lydelse af ifrågavarande §, som Herr Adlercreutz framställt.

Omröstningen visade 88 ja mot 35 nej; i följd hvaraf Kammaren beslutit enligt ja-propositionen.

§ 2.

Herr Berg anförde: Så vidt jag kan finna, innefattar den af Utskottet föredragna lydelse af 2 § egentligen ingen annan egentlig ändring i Kongl. Maj:ts förslag till samma § än att ordet "mångfaldiga" i denna § blifvit liksom i 1 § utbytt mot ordet "utgifva". Vid sådant förhållande och då Kammaren förut antagit den af Kongl. Maj:t föreslagna lydelse af 1 §, hemställer jag, att Kammaren måtte besluta, att äfven 2 § erhåller den redaktion, som Kongl. Maj:t föreslagit.

Vidare yttrades icke. Herr Talmannen gaf först proposition på bifall till Utskottets förslag samt derefter på Herr Bergs yrkande; och som den senare propositionen besvarades med öfvervägande ja, hade

Kammaren alltså godkänt paragrafen med den lydelse Kongl. Maj:ts proposition utvisar.

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

§ 3.

Rörande denna § yttrade

Herr Philipsson: Med denna paragraf sammanhänger på det närmaste den nästföljande paragrafen, som åsyftar att bereda författare översättningsskydd för en kortare tid. Då af Hans Excellens Herr Statsministerns anförande till statsrådsprotokollet framgår, att bestämmelsen i 3:dje paragrafen skulle afse att lemna författare, som *samtidigt* utgifver sin skrift på flera språk skydd mot översättning till samma språk under författarens lifstid och femtio år efter hans död, så synes det vara temligen klart, att om man vill medgifva det översättningsskydd för den kortare tid, som Utskottet föreslagit, man icke bör bifalla ifrågavarande 3:dje paragraf, enär i det fall stadgandets bibehållande är öfverflödigt. För min del hyser jag, såsom Herrarne behaga finna af min reservation, den åsigt, att författare bör medgifvas översättningsskydd för någon kortare tid, eller för fem år. Vid sådant förhållande och på de af mig i min reservation anförda skäl hemställer jag sålunda, att den nu föredragna 3:dje paragrafen måtte uteslutas. Skulle majoriteten i denna Kammare icke vilja bifalla Utskottets förslag om översättningsskyddet, så lärer väl deraf följa, att Kammaren i likhet med Första Kammaren, bifaller paragrafen, och jag har derföre velat fästa uppmärksamheten å det oskiljaktiga sammanhang, hvaruti 3 och 4 §§ i Utskottets förslag stå till hvarandra.

Jag ber dock att få erinra derom att, om översättningsskydd åsyftas med stadgandet i 3 §, skyddstiden enligt 8 § skulle blifva för lång, nemligen författarens lifstid och 50 år efter hans död. Alla andra länders lagar, utom den norska lagen, som dock endast en kort tid tillämpats och der en likartad bestämmelse som den i 3:dje paragrafen förekommer, medgifva endast under en kortare tid skydd mot översättning; och att under så lång tid som nämnde paragraf åsyftar och hvilken tid möjligen kan komma att uppgå till hundra år, skydda mot översättning, möter äfven enligt min åsigt många svårigheter. Men det kan emellertid med skäl betvivlas huruvida denna paragraf sådan den är affattad, verkligen medför något översättningsskydd, då paragrafen icke uttryckligen innehåller något förbud mot översättning från det ena eller andra språket, utan endast stadgar, att skrift, som författare låter samtidigt utgifva på olika och å titelbladet uppgifna språk, skall anses som på hvardera af dessa språk författad, d. v. s. arbetena å de olika språken få egenskap af originalarbeten. Då 3 § följaktligen måste anses hänvisa till 5 §, hvarigenom förklaras, att översättningsrätt är fri, der den icke enligt lagen är förbjuden, så tror jag, att då i 3 § icke talas om översättning, ett på olika språk samtidigt utgifvet arbete icke kommer att skyddas emot *översättning* från det ena språket till det

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

andra, förutsatt nemligen att öfversättningen bevisligen är ett själfständigt arbete och icke utgör blott förändringar i eller tillägg till originalarbetet, i hvilket fall *eftertryckt* eger rum. Till stöd för denna min åsigt får jag åberopa den uppfattning, som af en utmärkt tysk kommentator blifvit uttalad beträffande den tyska lagens föreskrift om ett femårigt öfversättningsskydd för arbeten, hvilka *samtidigt* utgifvits på olika språk. Denne kommentator säger nemligen att, efter skyddstidens slut, en författare utsättes för den olägenheten att få t. ex. sitt franska originalarbete utgifvet i tysk öfversättning o. s. v.

Under förhoppning att Kammaren bifaller Utskottets förslag i 4 § angående öfversättningsskydd, yrkar jag sålunda, att den 3 § måtte ur lagen utgå.

Grefve Sparre: Ehvad Kammaren gillar 4 § i Utskottets förslag eller Kongl. Maj:ts proposition anser jag för min del att 3 § kan stå oförändrad.

Den siste ärade talaren har inom Utskottet framställt samma åsigt, som han här sökt göra gällande, men denna åsigt tillvann sig icke Utskottets uppmärksamhet. Det skulle vara en alltför stor finess om man, derföre att ett arbete utgafves samtidigt på två språk, skulle kunna anse en öfversättning från det ena språket till det andra tillätlig. Jag tror icke att någon svensk domare skulle bita på den kroken och anhåller derföre om bifall till §.

Herr *Torpadic* instämde med Grefve Sparre.

Herr Axel Bergström: Herr Talman! Jag skulle kunna inskränka mig till att instämma med den siste talaren, men då ordet blifvit mig gifvet, vill jag kortligen motivera mitt yrkande.

Det förhåller sig väl så som den förste ärade talaren anmärkte, att ett visst sammanhang eger rum mellan denna och den af Utskottet i lagförslaget inskjutna nya 4 §, hvilken senare innefattar en viss begränsning i friheten att öfversätta. Men jag tror, i likhet med den ärade ordföranden i Lag-Utskottet, att det icke är någon fara om man betraktar denna § såsom alldeles fristående, hvilken kan bifallas utan afseende derå huruvida 4 § antages eller ej. Om, såsom förut skett, en svensk författares arbete utgifves samtidigt på svenska och tyska språken — jag vill exempelvis nämna att Geijers svenska folkets historia samtidigt utgafs i Sverige och i Tyskland uti Heerens och Ukerts berömda samlingsverk: *Geschichte der Europäischen Staaten* — så tror jag icke att någon på grund af en sådan bestämmelse, som innefattas i åberopade § 4 skulle drista sig att öfversätta ett sådant arbete från den tyska upplagan, hvilken enligt den nu föreslagna lagen skulle anses såsom originalupplaga. Lyckligvis äro icke våra svenska domstolar så särdeles benägna att främja hvad som endast är formelt rätt, utan söka hellre att tillgodose det materiellt rätta. En sådan öfversättning skulle säkerligen i Sverige blifva ansedd och straffad såsom eftertryck. En tysk lärд äfven af så stora dimensioner, som Wächter, plägar alltid roa sig med att uppställa alla möj-

liga casuistiska spetsfundigheter — här i landet vinner sådant ej gehör.

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Jag tror således ingen fara vara å färde vid att antaga denna §. Det gäller här hvad förut blifvit erinradt att man icke genom delvis skeende afslag må äfventyra hela lagförslagets framgång, och jag yrkar således att denna §, som Utskottet lemnat utan anmärkning, må få kvarstå oförändrad.

Herr Hedin: För min del hyser jag den åsigten, att det öfversättningsskydd Utskottet föreslagit i nästföljande § är hvad som behöfves och förenar billighet med rättvisa, att 3 § är öfverflödig samt att den genom det deri stadgade skyddets utsträckning står i strid mot 4 §. Vidare är jag af den tanken, att denna § ganska lätt kan blifva anledning till tvistigheter, såsom ock den ärade talaren från Göteborg redan i sin reservation och nyss i sitt anförande påpekat. Hans argumentation i det afseendet är icke ett blott sofisteri, eller biott utlagda "krokar"; den logiska giltigheten af hans resonnement har icke, åtminstone så vidt jag kunnat förnimma, blifvit af någon motbevisadt. Jag instämmer i hans yrkande.

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: I anledning af den siste talarens yttrande ber jag att få fästa uppmärksamheten derå, att ett yrkande om afslag å denna § skulle redan till densamma förflytta striden om huruvida något vidare öfversättningsskydd bör gifvas eller icke. Det är nemligen nödvändigt att den 3 § kvarstår, om den 4:de afslås, hvaremot den 3:dje, såsom Utskottet föreslagit, lätt kan låta sig förena med bibehållandet af den 4:de.

I afseende å tolkningen af 3 § instämmer jag med Herr Bergström och hemställer att Kammaren icke måtte afslå, utan bifalla denna § sådan den af Utskottet, i full öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, föreslagits.

Efter det öfverläggningen förklarats slutad samt propositioner gifvits enligt de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets förslag.

§ 4.

Efter uppläsning deraf anförde

Herr Lyth: Jag har, såsom af betänkandet synes, reserverat mig mot antagandet af den nya paragraf, som Utskottet här velat tillägga till Kongl. Maj:ts förslag. Enligt Kongl. Maj:ts proposition skulle nemligen öfversättningsrätten i allmänhet vara fri, men Utskottet har i den nu föredragna 4:de paragrafen föreslagit, att författare skulle hafva utslutande rätt att öfversätta sina arbeten, hvilken rätt skulle under viss tid och vissa vilkor vara dem förbehållen. Jag tror likväl, att det svenska folket skulle genom en sådan öfversättningsrätt för utländske författare förlora mer än den vinst, som skulle kunna svenska författare beredas att utan intrång af andre få

*Ingående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

sjelfve öfversätta sina arbeten till främmande språk. Ty under det vi i Sverige behöfva öfversätta en hel mängd arbeten inom vetenskapernas och skönlitteraturens områden, så är det högst få svenska författares arbeten som öfversättas på främmande språk. Jag fruktar äfvenledes att, om Utskottets förslag antages, vi skola få vänta på öfversättningar från främmande språk af arbeten af godt innehåll, så vida vi icke vilja sätta oss i beroende af utländske författare och låta dem beskatta oss efter godtycke.

Man säger visserligen, att detta är ett litterärt snatteri att öfversätta utländska arbeten utan författarnes tillstånd, men jag vågar dock tro att så icke är, åtminstone anses det ej så af den allmänna opinionen i landet. Man bör nemligen komma ihåg, att utländske författare skriva sina arbeten för sina landsmän men icke för oss svenskar, hvarföre i sjelfva verket ingen pekuniär förlust men väl mycken ära och anseende tillskyndas dem genom en öfversättning af deras arbeten till vårt modersmål. Jag känner också författare, hvilka, långt ifrån att känna sig förnärmade deraf, funnit sig särdeles smickrade och belätna derigenom att deras arbeten öfversättas på ett eller flera främmande språk. Dessutom hafva ju författare enligt den föreliggande lagen sin öfversättningsrätt åt sig bevarad derigenom, att de på samma gång utgifva sina arbeten både i original och öfversättning.

Jag tror således icke, att det sker författarne någon orätt, om vi borttaga denna öfversättningsrätt, som af Utskottet är föreslagen, och då icke heller Kongl. Maj:t ansett principiellt riktigt att göra en sådan framställning, så får jag anhålla, att den af Utskottet föreslagna paragrafen måtte af Kammaren afslås.

Grefve Sparre: Den paragraf, som nu är under pröfning, är otvifvelaktigt den viktigaste i Utskottets hela förslag, som i allt öfrigt hufvudsakligen grundar sig på Kongl. Maj:ts proposition. Det torde således vara skäl att litet allvarsammare behandla detta ämne.

Jag ber att till en början få fästa uppmärksamheten derpå, att i det utkast till lag, som af Herr Statsministern öfverlemnades till Högsta Domstolens granskning, fans intaget förslag om införande af skydd emot öfversättningar, och det var blott af eftergift för de af Högsta domstolen framställda anmärkningar, Herr Statsministern utslöt detsamma i det förslag, som för Riksdagen framlagts. Det må således blifva representationens skyldighet att tillse, om Högsta Domstolen eller statsministern uttryckt den mening, som inom landet är den allmänna. Jag tror, att svenska folket icke vill hafva en så beskaffad lagstiftning, hvarigenom ett tillgrepp, om jag så må uttrycka mig, legaliseras. Äfven det andliga arbetet förtjenar skydd, och om eganderätten till detta arbete skall skyddas, likaså väl som samma rätt till det materiela arbetet, så bör detta skydd åtnjutas icke blott af svenskar utan äfven af andra länders medborgare. Om jag nemligen inom vårt land tillgriper en främlings egendom, så betyder dervid icke inför lagen det minsta hans egenskap af främling, utan brottet får samma straff som om tillgreppet skett från svensk man. En na-

tion har icke rätt att i sina lagstiftningsåtgärder endast se på hvad som för densamma kan vara nyttigt; utan främst hvad som är rätt. Äfven om, såsom den siste talaren yttrade, det skulle vara nyttigt för svenska folket att legalisera ett sådant tillgrepp som detta, så bör dock lagstiftaren af detta skäl icke godkänna ett så origtigt förfarings-sätt. Lagen bör derföre icke neka sitt skydd åt det litterära arbetet och tillåta fribyteri på detta område. I det lilla Finland, som knappt är mera än en tredjedel så stort som vårt land, har ett förslag i samma syfte som detta blifvit framlagd. Äfven der har man således ställt sig på den internationela rättens ståndpunkt och för det rättas framgång icke tvekat att uppoffra några enskildas fördel. Skulle då vi, som i alla tider velat tillhöra de civiliserade folken och som berömma oss af att hafva icke så få författare, kända jemväl utom vårt lands gränser, vilja legalisera en så, efter min uppfattning, skamlig grundsats?

*Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift.
(Forts.)*

Jag har redan sagt, att, äfven om detta legaliserade tillgrepp af annans egendom vore för landet nyttigt, jag dock icke anser, att nationen bör göra sig skyldig dertill, ännu mindre då det icke är nyttigt, utan snarare skadligt. Att icke, på sätt Utskottet föreslagit, begränsa rättigheten att verkställa öfversättningar till andra språk, har nemligen den olägenhet med sig, att hvilken som helst kan kasta sig öfver ett utländskt arbete och deraf utgifva en dålig öfversättning.

Så var t. ex. förhållandet med ett arbete, som för någon tid sedan uti Frankrike på franska språket utgafs vid namn: "La Scandinavie, ses Craintes et ses Espérances," och som på sin tid väckte ett visst uppseende. När författaren sedan kom öfver till Sverige i afsigt att derstädes i öfversättning utgifva detsamma, befans det redan vara i svensk öfversättning utgifvet, men på ett sådant sätt, att man alldeles bortfuskat det ursprungliga arbetet, hvarföre han nödsakades att inköpa hela den öfversatta upplagan och bestyra om en helt och hållet ny öfversättning.

Detta är likväl endast den ena sidan af saken.

Den andra åter är att, om ett folk, som är så stort som det svenska och som icke saknar litterära förmågor, oupphörligt tillåter sig sådana tillgrepp, så hämmar man derigenom dess egen litterära utveckling. I stället för att utarbete sina egna tankar, begagnar man den beqvämare utvägen att stjäla andras. Denna fria öfversättnings-rätt af litterära arbeten skadar derföre vårt folk mera än den gagnar, emedan den hämmar den inhemska sjelfständiga litterära verksamheten.

Hvad som är orätt, kan aldrig i längden blifva gagneligt.

Det är icke endast min egen åsigt, jag sålunda uttalat, jag har rådfört mig i detta afseende med många andra personer, som sysselsätta sig med litterärt arbete, hvilket min tid icke tillåter mig att i nämnvärdare mån göra, och jag har icke funnit någon olika tanke, utan alla hafva med en mun påyrkat ett sådant skydd mot öfversättningar, som Utskottet i förevarande moment föreslagit.

Ang. förslag
till lag om
eganderätt till
skrift
(Forts.)

Man kan såsom skäl för en motsatt mening anmärka att ett dylikt skydd hvarken finnes i danska eller norska lagarne angående eganderätt till skrift, men i det hänseendet ber jag att få förklara, att, ehuru jag har all möjlig égard för våra grannländer och deras lagstiftning, kan jag dock icke inse, att, äfven om jag deri ser ett bestämdt fel, jag likväl bör följa dem på den en gång inslagna banan. Icke heller kan det skada, om Sverige en gång före dem tager rätta steget, äfven om det går åt motsatt håll mot dem; och detta skulle jag nu så mycket hellre vilja som vårt gamla broderland Finland i detta ögonblick erkänner den rätta principen angående den litterära eganderätten, i det för Finska Landtdagen framlagda lagförslaget i denna fråga.

Den siste värde talaren har anmärkt, att som hvarje författare endast skrefve för sitt eget folk, kunde det ej betyda särdeles mycket, om rättigheten att öfversätta vore fri.

Jag ber att få opponera mig emot en sådan åsigt. En författare är med sina arbeten icke inskränkt endast till sitt eget land, utan han skrifer för hela världen och då en öfversättning ju icke är något annat än ett återgifvande i främmande ord af författarens tankar, bör väl utgifvande i öfversättning af hans arbete vara lika förbjudet som utgifvande på originalspråket.

Tro Herrarne, att, om man frågat Berzelius, på den tiden han lefde, han skulle hafva sagt, att han endast skref för sitt eget land.

Det är dessutom alldeles icke så sällsynt, som den siste värde talaren velat låta påskina, att svenska arbeten öfversättas till andra språk.

Man nämnde nyss att Geijers skrifter blifvit öfversatta på tyska språket.

På samma sätt hafva äfven Tegnér's, Fredrika Bremers och Emelie Flygare-Carléns arbeten blifvit öfversatta på flera andra språk.

Fortsätta vi med den utveckling i författareverksamhet, vi påbörjat, hafva vi all möjlig anledning att tro, det vi ej heller hädanefter skola sakna litterära författare, hvars arbeten läsas i utlandet. Då vårt eget land har så inskränkt publik, kunna dess författare med skäl fordra att få tillgodogöra sig sina arbeten för andra länder, och det kunna vi ej pretendera, om vi ej också gifva deras författare samma skydd hos oss.

Det är för åstadkommande af en sådan reciprocitet, som den svenska lagstiftningen angående eganderätt till skrift bör vara uppställd i öfverensstämmelse med de åsikter, som i sådant hänseende göra sig gällande i öfriga civiliserade länder.

Den föregående talaren yttrade vidare, att det skulle vara skadligt att sålunda skydda mot öfversättningar från andra språk. Jag vill dervid endast fästa uppmärksamheten på, att den tid, Utskottet derför föreslagit, är inskränkt till 5 år, och att en öfversättare äfven under den tiden kan af författaren erhålla tillstånd att utgifva hans skrifter genom öfverenskommelse med denne.

Att han för denna rättighet måste betala arfvode, gör ju ingenting till saken, ty är det ett berömdt arbete, lönar det sig ju alltid

att betala detta arfvode, och eljest är det ju ej värdt att föranstalta om någon öfversättning deraf.

Jag kan derföre aldrig biträda den åsigt, att i denna lag intagas grundsatser, som stå i strid med rättvisan, och att rättighet medgifves att annorledes än på laglig väg tillägna sig annans egendom.

Mot sjelfva detaljerna af förslaget har ingen här ännu gjort någon anmärkning och jag har derföre nu också endast sysselsatt mig med de principer, hvarpå den nya lagen efter min åsigt bör hvila. Jag förbehåller mig blott rättigheten, att, om några sådana anmärkningar göras, sedermera få yttra mig derom och anhåller för närvarande endast om bifall till Utskottets förslag.

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Herr Rundgren: Att svenska nationen är hvad man kallar en ridderlig nation, torde väl ingen kunna förneka, och bevisen derpå äro icke svåra att finna. Det har derföre förundrat mig, att Lag-Utskottet gjort ifrågasvarande tillägg till Kongl. Maj:ts förslag. Deri ligger nemligen en ny eftergift för utländingen till men för oss sjelfva. I afseende på tullagstiftningen hafva vi varit mycket liberala, då videls borttagit dels nedsatt tullarne, så att den främmande industrien kan införa sina alster och sitt kram här i landet, antingen utan tull eller och mot en helt ringa afgift, nu deremot, då det gäller litteraturen, tankens alster, då vill man icke längre tillämpa den der fria lagstiftningen, utan visa sin ridderlighet genom att lägga bojor på det fria utbytet. Men det torde kunna med skäl ifrågasättas, huruvida sådant är riktigt.

Den föregående talaren gick så långt i sina påståenden, att han förklarade ett uteslutande af denna, utaf Utskottet tillagda §, vara ingenting mer och ingenting mindre än ett legaliserande af tillgrepp, tilläggande att en nation icke har rätt att se på hvad som för densamma kan vara nyttigt, utan endast på hvad som är rätt. Enligt mitt förmenande återstår dock för honom att bevisa, att jag gör mig skyldig till ett tillgrepp, om jag använder mitt eget tankearbete, mina egna kunskaper till att på mitt eget språk öfverflytta en annans tankar, en annans arbete. Han måste utan tvifvel sjelf erkänna, att detta åtminstone icke är något direkt tillgrepp, utan om det skall så kallas, är mycket indirekt. Jag kan erkänna rättmätigheten af patentlagstiftningen emedan hvarje uppfinning på industriens område i allmänhet omedelbart afser materiel vinst, och denna lagstiftning om patenträtten helt säkert varit en af de verksammaste häfstängerna för realiserande af de många uppfinningar på industriens område, som den nyaste tiden har att uppvisa. Patenträtten medför nemligen för arbetaren i ett land vissheten, att, om hans upptäckt är duglig, äfven i andra länder kunna vinna afsättning för sina produkter och således vinna ersättning för sina uppoffringar. Men männe en författare afser uteslutande materiel vinst, männe en författare med sitt arbete uteslutande afser att skörda ekonomisk vinst. Naturligtvis bör han äfven tänka på att kunna få skälig ersättning för sin möda, men han afser äfven, och i första rummet, något annat, och det är att hans tankar, om de annars ega något värde, måtte spridas i så vida kretsar som möjligt, så att säga blifva hela världens egendom. Derför måste det för

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

honom vara snart sagdt likgiltigt, om han får eller icke får äfven utom sitt eget land uppbära någon ringa ersättning af hvar och en, som vill tillgodogöra sig produkterna af hans tankar.

Jag började med att säga att vår nation är en ridderlig nation och att vi vilja vara ridderliga äfven i det afseende, hvarom nu är fråga. Men jag tillåter mig fråga: männe vi icke beröfva oss allt för mycket af det goda, som främmande nationers tänkares och författares arbeten hafva att erbjuda? Männe vi åt våra egna författare bereda någon egentlig fördel genom att tillförsäkra dem ett sådant skydd, som Utskottet här föreslagit. För min del tror jag icke att så sker. Jag anser icke heller, att det kan kallas tillgrepp, om jag öfversätter en författares arbete från ett främmande språk till mitt eget. För att vara en god öfversättare måste jag grundligt känna icke allenast det fremmande språket, utan äfven mitt modersmål, och det är icke nog med att jag besitter språkkännedom, utan det fordras äfven andra insigter. Kan icke då en god öfversättning sägas vara i viss mån mitt eget arbete? Skall jag beskyllas för att hafva begått tillgrepp, om jag vill åt mitt eget folk bereda tillfälle att lära känna hvad de store tänkarne i andra kulturländer hafva frambragt? Förhållandena derutinnan äro annorlunda i de stora länderna; för dem kan ett ömsesidigt öfversättningsförbud vara af mycken nytta. Men hos oss, hvilkas språk knappast är känt utom våra egna landamären vore det oberäknelig förlust att beröfva oss rättigheten att öfverflytta på eget språk hvad fremlingen stort och ädelt tänker.

Den föregående talaren prisade det finska folket, som lärer hafva antagit hvad här är föreslaget, men deremot fingo danskarne och norr-männen, hvilka icke antagit samma princip, icke någon del af detta beröm. Eljest plår det ju dock alltid så inom som utom representationen, heta, att vi i hithörande angelägenheter böra bygga lagstiftningen på enahanda principer som våra danska och norska bröder; hvarföre skola vi då just i denna fråga skilja oss från dem? För öfrigt lär det icke vara ur vägen att erinra om vissa svårigheter, som skulle möta en öfversättare att i dessa främmande länder taga reda på, hvem han har att vända sig till för att utverka sig rätt att öfversätta ett arbete, antingen till författaren eller förläggaren eller måhända en rättsinnehafvare utanför dem båda.

Jag tillåter mig äfven fråga, hvarför vi, som tillåta utländingen att öfversvämma vårt land med hvarjehanda öfverflödsartiklar, som draga pengar ur landet, utan att tillskynda landet någon fördel, skola lägga tribut på införseln af andens produkter? För min del anser jag, att äfven härutinnan likformighet och likställighet böra få göra sig gällande, och att vi, då vi taga emot hvad som i många afseenden kan vara till skada för vårt folk, icke böra afsäga oss rätten att till-egna oss det myckna goda, som innehålles i främmande länders litteratur. Jag yrkar derföre att denna § i Utskottets förslag måtte utgå.

Herr Torpadie: Då frågan om skydd mot skrifers öfversättning först kom på tal inom Utskottet, så, jag måste bekänna det, stod jag på deras sida som lyste betänkligheter mot att ett stadgande härom

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

skulle införas i lagen. Jag sade till mig sjelf, att någon egentlig reciprocitet här vore svår att erhålla, emedan vårt land vore litet, med en ringa läsekrets och icke kunde jemföras med de stora kulturländerna. Jag sökte äfven, i likhet med hvad den ärade talaren på vermlandsbänken nyss gjorde, visa, att öfversättarens arbete i sjelfva verket är i viss mån sjelfständigt, och jag saknar icke sjelf en viss erfarenhet i den vägen. Men ju mera frågan diskuterades, dess mera fann jag min ställning ohållbar. Jag trängdes ur den ena positionen efter den andra och kom slutligen derhän, att jag måste instämma med Utskottets majoritet och detta af fullaste öfvertygelse. Och, mine Herrar, det står dock fast, att, den, som öfversätter en annans arbete, begagnar sig just af det väsentliga, af författarens tankar, låt vara att han kläder dem i en främmande drägt. Gör han nu detta utan författarens samtycke, så vågar jag i likhet med den ärade ordföranden i Utskottet, påstå, att han gör sig skyldig till ett slags kaperi. Om jag, för att fullfölja liknelsen, tillegnar mig en annans fartyg, hugger ned det, målar om det, förändrar dess segel eller rent utaf förvandlar det från en fartygscert till en annan, fartyget är och förblifver dock i sjelfva verket samma fartyg. För öfrigt tror jag icke, att det är rätt, att grunda en lagstiftning på det nyttiga, vare sig då det gäller den enskildes eller, såsom här, en nationel fördel. Det rätta är och förblir alltid rätt och bör derföre tillgodoses.

Vårt land, sade jag, är ett litet land, men jag kan också med stolthet säga, att det alltid har varit ett ädelt land, om hvilket man sagt, att den ende rättmätiga eröfraren tillhört dess folk och om hvilket man med skäl jemväl yttrat, att, sedan det upphört med sina eröfringar på krigets bana, det sysselsatt sig med strider på andens område. Nå väl, mine Herrar, är det då icke rätt att, under det vi fortsätta dessa strider, vi göra det på fält, som äro våra egna, och hvarföre icke då införa i vår lagstiftning ett stadgande, sådant som det ifrågavarande? Ginge vi icke eljest i sjelfva verket tillbaka — ginge vi icke i en retrograd riktning? Införde vi icke då ett slags vikingalif på andens område? Jo, jag tror det. En högt stående man hos vårt brödrarfolk, sjelf en ädel man, yttrade en gång att "det svenske folk er ett adeligt folk alt igjennem." Ja, just derföre att jag tror, att detta vackra omdöme var sant och derföre att jag vill på allt sätt bidraga dertill, att samma omdöme fortfarande må ega sin giltighet, så yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Wieselgren: Åtskilliga anmärkningar hafva gjorts mot de påståenden, som af den andre talaren i ordningen framställdes; jag ber att få upptaga några af dessa anmärkningar till besvarande, då de träffa äfven mina åsigtter i saken.

Nämnde talare använde ordet: tillgrepp, i fråga om öfversättning af annans arbete utan tillstånd, och menade, att här vore fråga om att fortfarande legalisera handlingar af beskaffenhet att kunna med nämnda ord betecknas. Jag medgifver, att det der ordet låter illa; men om jag, utan att om dess lämplighet ega någon egen mening, skulle låta denna bestämmas af den bevisföring, medelst hvilken man försökt att

*Änyöande
förslag till
lag om egande-
rätt till skrift.
(Forts.)*

ådagalägga origtigheten af benämningen, fruktar jag, att resultatet icke biefve det åsyftade. Ty hvad bevis ligger väl deruti, att, såsom det påstods, den handling, som såsom tillgrepp stämplades, icke skulle så betraktas af den allmänna opinionen? Vi veta ju alla att för icke så många år sedan åverkan hvarken af allmänna opinionen eller af lagen betraktades såsom tjufnadsbrott. Icke desto mindre har ett motsatt förhållande ju redan inträdt, och hvad som händt i ett fall torde kunna hända i ett annat. Sådant beror blott på en fortskridande utveckling af rättsbegreppen.

Man ville vidare bevisa, att en sådan der "fri" öfersättning, hvarom fråga är, icke kunde betraktas såsom tillgrepp, af det skäl att den, som öfersätter en annans skrift, dervid begagnar sina egna tankar och förrättar ett sjelfständigt arbete, ja, må så vara; men jag tror dock, att det är en ofantlig skilnad emellan en författares och en öfersättares arbete, och att, om än den senare består något sjelf, han dock hemtar det mesta från den förre. Tänka vi oss nemligen en vetenskapsman, som under flera års mödor och ansträngningar hopsamlat de rön, hvilka han funnit behöfliga för att utreda något vetenskapligt problem, och slutligen jemväl gifvit form deråt genom sina upptäckters skriftliga framställande, så torde väl hvar och en finna, att detta hans arbete icke på långt när uppväges eller motsvaras af det arbete, hvilket sedermera utöivas af den person, som i allt lugn vid sitt skrifbord, begagnande sig utaf redan förvärfvad språkkunskap, till ett annat tungomål öfverflyttar hans verk.

Åtgörandet var vidare, sade man, icke tillgrepp på den grund, att författaren sjelf med sitt arbete icke egentligen afsåge att ernå någon ekonomisk vinst, utan endast ville få sitt arbete spridt och de tankar, han deruti allmängjort, satta i omlopp. Nå väl, jag vill visst icke sätta författaren så lågt, att jag påstår den ekonomiska vinsten af hans arbete för honom vara hufvudsaken. Men, mine Herrar, en vinst kan ju onekligen uppstå, och hvarföre skulle en författare i en tid, då han lika litet som någon annan, åtminstone i allmänhet, är i stånd att undvara de inkomster, hans arbete inbringar, i en tid, då han lika litet som någon annan kan lefva på luft och vackra fantasier, hvarföre skulle honom åläggas att afstå från en vinst, som just i hans verksamhet eger sin upprinnelse? Kan det verkligen vara rätt att taga denna vinst från honom för att uteslutande tilllegna densamma förläggare och öfersättare? Är det obilligt att åtminstone låta honom med dem *dela* vinsten — och något annat är ju icke fråga om!

Den oinskränkta öfersättningsfriheten, sades det slutligen, vore väl berättigad och icke något "tillgrepp", enär öfersättaren afsåge att med sitt arbete gagna sin nation. Det vill, med andra ord, säga, att "ändamålet helgar medlen"? Jag måste dock för min del förklara att den satsen i mina öron har dålig klang och jag ber att få påminna om, att namnet, som bäres af den skara som hyllat samma sats, just icke innebär någon vidare rekommendation för densamma. Men om man, då man argumenterar på detta sätt, vill vara konsekvent, får man väl äfven göra hvad den talare, som använde nämnda

skäl, *icke* gjorde, nemligen *bestrida* patenträtten. Han gillade den, men jag frågar: kan icke äfven denna rätt inskränka min förmåga att gagna min nation? Om en person tar patent på t. ex. en krigsmaskin, en förbättrad tillverkning af krut eller dylikt, skulle det icke kunna vara för min nation ganska gagneligt, om jag med görligaste första begagnade mig af denna uppfinning, äfven utan patentegarens medgifvande? men skulle det vara rätt? Talaren sjelf skulle visst icke vilja gilla ett sådant förfarande.

Det skäl, han jemväl anförde för öfversättningsfrihetens bibehållande, att det nemligen i allmänhet skulle vara så svårt att få reda på, till hvilken man skulle vända sig, för att erhålla rätt att verkställa ett arbetes öfversättning — det är väl egentligen icke något skäl. Eller skulle det männe vara rätt att göra orätt, endast derföre, att det är så besvärligt att göra rätt? Jag kan icke förmoda, att han vidhåller denna sats.

Genom att antaga den af Utskottet föreslagna 4 §, så afsäga vi oss slutligen alldeles icke rätten att med vår literatur införlifva det goda, som på andra språk förefinnes; vi få endast underkasta oss att *betala* litet för att erhålla denna rätt, och, mine Herrar, mellan det påstådda och det verkliga förhållandet är ju i detta fall en ofantligt stor skilnad. Skulle det vara fråga om att antingen helt och hållet afsäga sig ifrågavarande rätt eller också behålla öfversättningsrätten fri, så skulle jag genast rösta för det senare. Men då så *icke* är förhållandet; då man mycket väl kan komma i åtnjutande af alla de fördelar, som genom öfversättningsverksamheten kan åstadkommas, och fråga endast är om att tillförsäkra författare rätt till viss del af inkomsten på företaget, vill jag för min del icke höra till dem, som afslå denna en författares i mitt tycke så billiga anspråk. Man vinner dessutom i sjelfva verket på ett sådant förfarande; ty det kan väl icke bestridas, att man bör få ett öfversättningsarbete bättre gjort, om det verkställles af kompetent person med säkerhet för vederbörlig godtgörelse, än om så icke är förhållandet. Har icke vår literatur tusende exempel på, hvad slags öfversättningar man erhåller på grund af denna fria öfversättningsrätt? Jag känner ganska många fall, då personer med dertill erforderliga kunskaper skulle velat verkställa en öfversättning, men der förläggare icke vågat öfvertaga förlaget, helt enkelt derföre att de fruktat konkurrens. Det finnes nemligen icke få personer, som, utan att ega kunskaper i erforderlig grad, bedrifva en vidsträckt öfversättningsverksamhet, och då deras arbeten äro dåliga, blifva också deras fordringar af förläggarne små. Så blir den dåliga öfversättningen vanligen alltid billigare än den goda, och deraf följer vidare, att en förläggare icke vågar gifva sig in på försöket att bereda allmänheten goda öfversättningar. Ty det är icke allom gifvet, att, då man ser på titelbladet till en öfversättning, kunna säga, om den är god eller dålig, allmänheten har icke så lätt för, att af sådana grunder låta sig ledas vid valet mellan den ena och den andra öfversättningen — det blir vanligen det billigare priset, som faller utslaget. Den billigare och sämre köpes, och så går den dyrare och bättre med förlust.

*Angående
förslag till
lag om egand-
rätt till skrift.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

Jag skulle nu visserligen icke hafva börjat att för betecknande af översättningsfrihetens innersta halt använda ordet "*tillgrepp*", ty jag vet, att åtskilligt kan invändas speciellt emot riktigheten af det i rubriken till lagförslaget förekommande ordet: "*eganderätt*" till skrift.

Men jag vågar påstå, att denna översättningsfrihet är ett *inkräkande* på de förmåner, hvilka kunna mig af mitt arbete beredas. Vill man nu uppdraga en skilnad mellan orden *tillgrepp* och *inkräkning*, så må man göra det. Jag tror lika fullt att, om man än på förevarande fall icke vill använda ordet "*tillgrepp*", så lutar saken ändå något ditåt och blir, huru man än vill se den, dock alltid en frihet, som hvilat på något kommunistisk grund.

Jag vågar slutligen påpeka det olämpliga uti att bygga en lagstiftning på ett så relativt begrepp som "*nyttan*". Hvad som är nyttigt i dag, kan ju vara skadligt i morgon, och det kan väl icke vara välbetänkt att låta lagstiftningen fota sig på grunder, för hvilkas fortfarande hållbarhet man icke har någon säkerhet. Jag tror tillbörligt vara att bifalla Utskottets förslag; vi skola derigenom lägga ännu ett bevis till de många, som redan finnas, på vår benägenhet att akta allas rätt och att icke ens förvägra erkännande åt en sådan, hvars förbiseende, efter hvad man säger, skulle ligga i de *mångas* intresse, under det att dess värdande blott skulle gagna några *få*.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer: På sätt Lag-Utskottets ordförande nämnde, var verkligen vid det förslag till ifrågavarande lag, som remitterades till Högsta domstolens granskning, infördt ett stadgande af ungefärligen lika innehåll med det af Utskottet här framlagda. Jag måste likväl göra en gensägelse emot den ärade talarens antagande, att det endast var en ren eftergift emot Högsta domstolens auktoritet, som hos mig var det bestämmande motivet att tillstyrka Kongl. Maj:t att ur det ursprungliga förslaget borttaga detta stadgande. Ty det var genom de af Högsta domstolen anförda skälen och efter ett längre eget öfvervägande af frågan, som jag kommit till den åsigt, att åtminstone i närvarande tid det icke vore nyttigt för oss att införa detta nya stadgande i vår lagstiftning. Dervid har jag i första rummet måst göra mig reda för, huruvida *rätten* verkligen kunde så absolut fordra ett sådant stadgande, som här blifvit af flere talare förordadt, i det de stämplat översättning af skrift såsom ett brott eller rent af såsom tillgrepp. Om denna åsigt är riktig, så borde väl en ovilkorlig följd deraf blifva, att man stadgade ett bestämt straff för dylika förbrytelser. Om en utlänning kommer hit till Sverige och härstädes blifver bestulen på sin klocka och andra tillhörigheter, så ställes tjuften inför rätta och ådömes laga ansvar. Men de utskottsledamöter, som förfäktat denna åsigt, hafva icke föreslagit, att ifrågavarande slag af tillgrepp skulle såsom brott bestraffas, utan inskränkt tillämpningen af lagen endast till svenska medborgare, hvaremot de gjort densammas giltighet gent emot utlänningar helt och hållet beroende på den omständigheten, huruvida en konvention blifver träffad med den främmande staten eller icke. Der

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

synes mig rättsgrundsatsen vara helt och hållet åsidosatt. Det är ingalunda gifvet, att en sådan konvention med alla främmande stater kommer till stånd, derföre att Kongl. Maj:t till densamma har rätt att gifva sitt samtycke. Jag tror mig veta, att vid underhandlingar härom mellan åtskilliga stater hafva uppstått flera svårigheter, och jag vet icke, om dessa ännu äro öfver allt undanröjda. Inom sådana stater, med hvilken någon konvention icke kunde träffas, skulle följaktligen detta tillgrepp vara fullt *lagenligt*; och jag lemnar derhän, om Utskottet i sådant fall äfven skulle anse det vara *rättsenligt*. Jag vet icke någon främmande stat, der man stämplrar öfversättning af en författares arbete, utan hans medgifvande, såsom brottsligt, derest icke konvention derom med det land, författaren tillhör, kommit till stånd. Man har således inom andra länder gjort detta stadgande beroende af frågan, huruvida det kan anses nyttigt att åstadkomma en reciprocitet och sålunda vinna ett motsvarande skydd i detta fall för sina egna medborgare inom det främmande landet. Enligt min åsigt finnes icke den uppfattningen ännu inväxt uti folkmedvetandet inom vårt land, att en öfversättning från främmande språk, utan dertill erhållet tillstånd, ovilkorligen bör stämplas såsom brottslig. Detta härrör sannolikt deraf, att såsom en talare redan antydt, öfversättning är förenad med eget arbete, som fordrar insigter i åtminstone två särskilda språk, nemligen så väl det, från hvilket öfversättningen sker, som äfven det, till hvilket skriften öfverbringas. Emellertid vill jag icke bestrida, att der *tages* något och till och med det väsentligaste af en författares arbetsprodukt; och jag håller icke otroligt, att rättsmedvetandet i detta hänseende kan komma att gå ett steg längre framåt. Det är icke så länge sedan man ansåg eftertryck såsom något ingalunda brottsligt. Och det erfordras nog tid, innan man blifver allmänt ense om att stämpla öfversättningar utan vederbörligt tillstånd såsom brott.

Jag vet icke, om vi behöfva gå i spetsen för en ny uppfattning i detta afseende; då, såsom jag redan anmärkt, förhållandet är, att en sådan bestämmelse, som den af Lag-Utskottet i denna § föreslagna, skulle blifva vida mer skadlig för de små nationerna än för de stora. De förra måste nemligen, om de vilja följa sin tid, genom öfversättning tillgodogöra sig utmärkta arbeten inom den främmande literaturen. Detta behöfva deremot icke de stora kulturfolken, hvilka merendels bland sina medborgare i alla grenar hafva författare, som stå på höjden af tidens bildning.

Måste jag således grunda min åsigt i frågan på hvad jag anser vara nyttigt och välgörande för Sverige, så kan det väl icke bestridas, att, från det allmännas synpunkt sedt, det skall vara nyttigt för vårt land att utan några band få utländska skrifter öfversatta på vårt språk, icke allenast de större arbetena utan äfven det småkram, som, äfven om det icke bidrager till att höja vår kultur, dock ingår uti vårt dagliga lifs sysselsättningar.

Det enda skälet, som skulle förmå mig att biträda det af Lag-Utskottet föreslagna skyddet, vore således om genom detta kunde beredas någon synnerligen stor fördel för våra inhemska författare. Lag-

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Utskottets ärade ordförande sade, att det icke sällan inträffar, att svenska författare med framgång uppträda på den utländska bokmarknaden. Deruti har han onekligen rätt. Men de exempel han anförde, nemligen Geijer, Fredrika Bremer och Tegnér, visa dock, att sådana författare kunna bereda sig fördelar af sina arbeten äfven under nuvarande lagstiftning. Geijers Svenska historia utkom samtidigt i Sverige och Tyskland och betalades i Tyskland vida högre än i Sverige. Så var äfven förhållandet med Fredrika Bremers arbeten. Det finnes således äfven för närvarande möjlighet för en svensk författare att bereda sig en fördel på en främmande bokmarknad, i den händelse hans arbeten blifvit lästa, och skilnaden i detta afseende emellan Kongl. Maj:ts och Utskottets förslag torde icke vara så särdeles stor, om man tager i betraktande kortheten af den för öfversättningens utgifvande af Utskottet föreslagna tid, som gör att författaren så godt som genast efter det han utgifvit sitt arbete måste höra sig om efter öfversättare och förläggare.

Dessa äro de skäl, som gjort, att jag för min del icke anser det vara lämpligt att nu i lagen intaga det af Utskottet i § 4 af dess förslag inryckta stadgandet; ehuru jag å andra sidan äfven vill erkänna att det finnes åtskilliga skäl, som tala för detsammans intagande.

Jag vill äfven påminna om en omständighet, hvilken af föregående talare redan blifvit vidrörd, nemligen att både Danmark och Norge uti ifrågavarande hänseende befinna sig på samma ståndpunkt som den, på hvilken vi enligt Kongl. Maj:ts proposition stå. I Finland har visserligen för landtdagen framlagts ett förslag till lag om öfversättningskydd, men detta förslag är ännu icke antaget.

Härtill kommer den omständigheten, att Första Kammaren redan antagit Kongl. Maj:ts förslag och det med så stor majoritet, att man icke med säkerhet kan ifrågasätta, att sagde Kammarer, i händelse Andra Kammaren antoge Utskottets förslag, skulle vilja frånträda detta sitt beslut. Och om båda Kamrarne stanna uti olika beslut, kan det således inträffa, att lagen i dess helhet äfventyras. Må hända anser mången denna § vara af så stor vikt, att han, hellre än att §:n borttages, vill riskera att hela lagen äfventyras. Jag hemställer dock, om det vore klokt att gå till väga på detta sätt. Jag tror det så mycket mindre, som det ju icke kan möta någon svårighet att, i händelse den af Utskottet insatta paragrafen snart erhåller opinionen för sig, få en särskild lag om öfversättningskydd.

På grund af hvad jag nu haft äran anföra, får jag således förena mig med de af Kammarens Herrar ledamöter, som yrkat afslag å Utskottets förslag.

Herr Lyth: Det är med anledning af ett yttrande af Herr Wieselgren, som jag begärt ordet. Han sade nemligen, att vi skola få dåliga öfversättningar, om öfversättningsrätten förblefve fri. Jag är dock i detta fall af alldeles olika' åsigt med den ärade talaren, ty så länge öfversättningsrätten är fri, böra vi ju till följd af den täflan, som i sådant fall kan ega rum mellan olika öfversättare, hafva större garantier för att få bättre öfversättningar, än om rätten att öfver-

sätta ett arbete öfverlemnades åt en enda person, i hvars intresse det naturligtvis skulle ligga att få arbetet utfördt för så billigt pris som möjligt, och då kunde det ju lätt hända, att det blefve dåligt gjordt. Detta dock blott i förbigående.

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Hufvudsakliga skälet, hvarföre jag nu begärt ordet, är, att jag, med vidhållande af mitt vid 4 § af denna lag förut gjorda yrkande, vill hemställa, att, sedan Kammaren nu fattat beslut om borttagandet af nämnde 4 § af denna lag, de följande §§ måtte erhålla den förändrade nummerföljd, som af detta Kammarens beslut bör finnas föranledt.

Herr Hedin: Herr Talman! Jag vet icke riktigt om det är dröm eller verklighet: jag har under en god stund funnit mig förflyttad ett godt steg tillbaka i tiden och derunder besökt de gamla stånden, med undantag af ett enda. Jag är nemligen öfvertygad om att ridderskapet och adeln, om detta stånd nu hade att besluta om en literär eganderättslag, som kunde hjälpa oss ur en ställning, den der länder oss till skam inför Europa, icke skulle svika sina antecedentier i denna fråga. Deremot har jag hört röster från bondeståndet uttala, såsom der skedde för 30 år sedan, att, om man toge eftertryck af utländske författares arbeten, så borde ock all annan efterrapning af utländingen förbjudas. Jag har i borgarståndet hört Herr Rydin från Borås uppträda och förkunna att, om hinder läggas i vägen för vårt literära fribyteri, vi skola sjunka ner i råhet och mörker. En lång stund, och än värrre, vistades jag i presteståndet, men jag vill icke upprepa hvad der sades. Frågan är helt enkelt den: Vill Sverige godvilligt gå in på att konformera sig efter de i Europa allmänt antagna grundsatser eller icke? Eller skola vi väl vänta till dess man dertill tvingar oss? Invänder man nu: att främmande makter väl icke skola komma med arméer eller ramfartyg för att tvinga oss, så vill jag ock tro det, men jag hemställer dock till benäget öfvervägande, huravida det på längden må blifva möjligt för regeringen och representationen att sätta sig emot en påtryckning i detta hänseende från de stora kulturfolken. Och om man besvarar denna fråga på sätt, som jag förmodar, så tillåter jag mig vidare att hemställa, om det icke skulle vara bättre att godvilligt göra hvad rätt är, än att såsom en aunan paria, i den europeiska folkrättens namn, låta påtvinga sig föreskrifter att bära sig hyggligt åt? Vi hafva förut, såsom bekant är, haft tillfälle att med förebäranden af stora formella svärigheter komma ifrån dylika påtryckningar. Det var i den välsignade tiden, då vi ännu hade fyra stånd och då det erfordrades deras enhälliga bifall jente Kongl. Maj:ts sanktion för att åstadkomma förändring af en grundlagsbestämmelse. Man kunde då ställa sig under hägnat af föreskrifterna om literär eganderätt i 1812 års tryckfrihetsförordning. Då gick det an, att, när en utländsk makt begärde reciprokt skydd — och framställningarna i detta syfte gå tillbaka ända till 1859; Frankrike, från hvilket denna internationela rörelse utgick under Napoleon III:s dagar, vände sig då äfven till vår regering — tillgripa det nära till hands liggande svaret: Vi skulle gerna vilja uppfylla

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

Eder önskan, men en ändring af våra grundlagsbestämmelser, som tillåta oss att opåtaladt plundra främmande literatur, är förenad med nästan oöfvervinneliga vanskligheter, för de fyra ståndens skull. Och på den tiden tog man i utlandet dylika skäl för goda, ehuru det någon gång kunde hända, att, när man på förenämnda sätt hänvisade till de hinder, som vår grundlag uppstälde, man erhöll det svar: Nå väl, förändra då eder konstitution. Dessa ord skulle jag för min del icke gerna vilja höra till mig ställda på ett utländskt tungomål. Men har man en *sådan* grundlag, som de nu ur presslagen utflyttade bestämmelserna om literär eganderätt, då får man ock finna sig vid ett sådant svar.

Här har, jag vet icke om af förbiseende eller af politisk taktik, man talat såsom om frågan gälde endast att förskaffa en fördel åt *utländsk* författare, och såsom om lagen ej lände våra egna författare till gagn. Talaren på gotlandsbänken yttrade, att högst få svenska författares arbeten blefve till främmande språk öfversatta, men detta hans yttrande bevisar endast, att den ärade talaren icke följt med våra literära förhållandens utveckling. Beträffande vidare det exempel, som hans Excellens Herr Statsministern hemtade från Geijers skriftställareverksamhet, så vill jag naturligtvis icke bestrida sjelfva det faktiska förhållande att ett högt honorar erlagts, ehuru jag i dag första gången hört detsamma omtalas, men det torde icke vara ur vägen att erinra att, äfven om Geijer erhållit ett betydligt honorarium af en tysk förläggare, det likväl vill synas mig som om den slutsats, hvilken herr Statsministern drog af denna omständighet, vore något äfventyrlig, den nemligen att hvar och en deraf kunde finna att det ginge an för en svensk författare att äfven utan det nu ifrågasatta lagstadgade skyddet bereda sig inkomst af öfversättningar till främmande tungomål af hans arbeten. Ty deraf att *en* utländsk förläggare utan tvång af lag honorerat den svenske författaren, hvilket arbete han i öfversättning utgifvit, följer naturligtvis, att äfven *andra* utländske förläggare skola iakttaga samma förfarande. Men det anförda exemplet bevisar, af skäl jag nu skall nämna, i sjelfva verket ingenting alls. Det lär vara känt, att Geijer enligt anbud från Tyskland åtog sig att utarbetea en handbok i Sveriges historia, afsedd för den stora samlingen "Geschichte der Europäischen Staaten", hvarjemte samma arbete sedermera också af författaren utgafs på svenska. Att den tyske förläggaren erbjöd och erlade honorarium för — märk väl: icke en af honom föranstaltad öfversättning af en förut på svenska utgifven skrift, utan för ett på hans uppdrag och för hans räkning i första hand verkställt arbete, lär vara helt naturligt, men gifver icke någon anledning att antaga, att han skall anse sig pliktig att bjuda ersättning för ett arbete, som han finner och tager på den svenska bokmarknaden, liksom de svenske förläggarne utan vidare bemäktiga sig hvad de finna & den tyska.

Den förste talaren påstod, att, om denna §, som Utskottet föreslagit och för hvilken jag är Utskottet djupt tacksam, blefve antagen, vi skulle komma att länge få vänta på goda utländska arbetens öfverflyttande till vårt språk. Jag tillstår, att jag icke inser, hvarföre så

skulle blifva förhållandet. För det första ber jag få erinra derom, att det icke är meningen, att stadga ett absolut förbud mot öfversättning utan att det ifrågasatta förbudet är till tiden skarpt begränsadt och tillika gjordt beroende af det vilkor, författaren har att iakttaga, nemligen att på titelbladet förbehålla sig uteslutande rätt att föranstalta om öfversättningen. Endast med dessa inskränkningar är det förbjudet att utan författarens tillstånd öfversätta hans arbete. Den, som har någon kännedom om öfversättningslitteraturen i vårt land, torde dessutom veta, att det dröjer flera, ja stundom många år, innan goda arbeten blifva öfverflyttade från främmande till vårt språk; åtminstone är så förhållandet med de förnämsta utländska arbeten, som på senare tider införlifvats med vår literatur. Är det fråga om ett arbete, hvars införlifvande med vår literatur verkligen är att betrakta såsom en vinst, så lär väl arbetets värde icke under förloppet af ett par skyddsår förminska.

Beträffande svårigheten att, i fall man inom den föreslagna tiden måste påskynda öfversättningen, veta, till hvem man för sådant ändamål bör vända sig, vill jag endast säga, det jag icke kan tro, att våra svenska bokförlagsidkare äro i förhållande till andra länders bokförläggare så bortkomne, att icke detta här likaväl som å andra ställen låter sig göra. Detta skäl är sådant, att det knappast torde behöfva upptagas till besvarande.

Den förste ärade talaren behagade jemväl yttra, att vi genom antagande af Utskottets förslag skulle göra oss beroende af utländska författares "godtycke". Det är alltså ett godtycke, som *egaren* till en skrift utöfvar, när han säger: Jag vill icke gifva Eder rätt att öfversätta mitt arbete, derföre att jag tror att Ni dertill icke är kompetent och jag icke har lust att få min författare-existimation förstörd. Skall det stämplas såsom ett "godtycke", då en person så förfar i sin egen sak?

Jag vet icke, huru det kom sig, att sistnämnde talare, hvilken var mera ifrig i att uppleta argument mot Utskottets ifrågavarande förslag än att tillse, det dessa argument voro med hvarandra öfverensstämmande, kom att medgifva, att dock här i Sverige understundom idkats ett litterärt "snatteri". Han kunde gerna ha gått ännu något längre; han kunde hafva sagt: här begås literärt rån och när stundom förenadt med literärt mord. Ty sådana äro ofta dessa öfversättningar, utan hvilka följden — såsom jag här tyckt mig höra — skulle blifva den, att vi skulle sjunka ner i mörker och råhet.

Han sade ock, denne talare, att en författare kan skydda sig genom att samtidigt på flera språk utgifva sin skrift. Jag ber härvid få hänvisa till den skriftställares auktoritet, som i en bland reservationerna finnes citerad, nemligen Wächters. Jag skulle önska, att de ärade reservanterne inom Lag-Utskottet behagat taga i betraktande, hvad Wächter i denna fråga yttrat. Låtom oss emellertid betrakta saken från en svensk författares synpunkt. Denne författare har kanske nedlagt ett eller två eller flera års mödor på sitt arbete, innan han fått det färdigt på sitt modersmål. Det kan måhända för honom — om man nemligen icke betraktar saken från presteståndets synpunkt

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

— vara af någon vigt att hafva något att lefva på under sysselsättningen med utarbetandet af sitt verk, och kanske är det för honom önskligt att, sedan han bragt det till slut, så fort som möjligt därför erhålla ett honorarium. Hos oss ställa sig honorarierna ej högre, än att en, om än ringa förmån af arbetets öfersättning till främmande språk kan vara särdeles behöfzig och välkommen. Talaren vill nu anvisa honom utvägen af ytterligare dröjsmål, ytterligare kostnad, och talaren finner den saken mycket enkel, att af ett arbete, ännu ej känt ens inom hans eget land och hvars framgång sålunda är mycket oviss, besörja öfersättningar till främmande språk, för dessa öfersättningar anskaffa förläggare och få dem "samtidigt" med det svenska originalet utgifna! Behöfver jag vidare kriticera en dylik anvisning?

En annan talare, som lifligt erinrade mig om samma tid och samma rum, jag nys omnämnr, har befarat, att vi genom detta obetydliga, till tiden skarpt begränsade, skydd skulle sjelfva beröfva oss njutningen af mycket af det goda och härliga af främmande länders literära alster. Det vore önskligt, att de, som stå på denna ståndpunkt, ville göra sig någon möda, ville använda blott en eller par dagar för att taga någon kännedom, om hvad under loppet af ett år i öfersättningsväg framvält ur vår bokpress; det skulle då blifva dem svårt att påstå, att det är öfersättnings-industrien, som förser svenska folket med de för dess upplysning erforderliga literära alstren. Jag vågar säga, utan fruktan att blifva af någon, hvem det vara må, motsagd, att det endast är undantagsvis sådana arbeten blifva öfersatta, som äro att betrakta som en vinst för den läsande allmänheten, och att det icke vore någon skada att förhindra införlifvandet med vår literatur af större delen af dessa främmande arbeten — ett hinder, som dock alls icke afses i Lag-Utskottets nu föreliggande förslag.

Mängden af de öfersättningar, som säljas i våra boklädor, är en dålig konsumtionsliteratur; det finnes utgifvare och förläggare, som icke våga under sina namn annonsera sina förlagsartiklar; så illa hafva de blifvit kända för deras både innehåll och sättet, hvarpå de låtit återgifva dem i öfersättning. Om de Herrar, som här talade om den välsignelse för svenska folkets upplysning och bildning, dessa öfersättningar sprida, ville gå ännu ett steg längre och taga i betraktande den öfersättningsliteratur, som *icke* alls annonseras i tidningarne, dessa rysliga illustrerade rövvareromaner, som nu kolporterar ut, och säljas till ett pris lockande för den stora allmänheten, dessa "Mysterier" från de europeiska hufvudstäderna, eller "Den svarta öns hemlighet", med mera dylikt, försedda med planscher, för hvilka man kan taga till benen, skulle de få riklig anledning att besinna verkningarne af de massor af immoralitet, som sålunda spridas till befolkningens djupa lager.

Den tredje talaren i ordningen — jag tror, det var den tredje talaren — framhöll återigen likheten med våra norska och danska bröders lagstiftning. Det är märkvärdigt, hvad man i hast kan blifva skandinav, äfven å håll, der annars aldrig försports någon skandinavism. Jag får för min del säga, att, ehuru jag frågat 10 à 12 personer, hvad meningen är med denna fras, om de fördelar, som skulle vinnas

genom en likadan bestämmelse om denna sak i de tre ländernas lagstiftning, jag ej träffat någon, som kunnat gifva mig ens en antydning eller ett försök till svar. Jag vet fortfarande icke, hvaruti fördelen består.

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Utgår man, såsom den talare, hvilken jag senast citerade, från den åsigten, att man icke har att här taga i betraktande, hvad som är *rätt*, då ber jag få anmärka, att man borde motsätta sig den befoget, Kongl. Maj:t, enligt den Kongl. propositionen, skall erhålla, att med främmande makter ingå konventioner, hvarigenom eftertryck förbjudes. Det skulle vara konsekvent och derjemte helt och hållet i presteståndets stil. Det kunde blifva en rätt lönande industri att här eftertrycka utländska böcker för att afsätta dem på den utländska bokmarknaden. Är här endast fråga om *nyttan* — nemligen för de svenske förläggarna, ty för författarnes nytta, för litteraturens bästa synes intresset vara ringa — hvarför skall man då skydda utlänningarna för eftertryck, mer än för öfersättning?

Hans Excellens Herr Statsministern har yttrat, att man framdeles kan i lagstiftningen stadga den nu ifrågasatta principen, när en gång rättsmedvetandet utvecklats sig derhän, att det erkänner giltigheten af anspråket å skydd mot öfersättning. Hans Excellens erinrade härvid, bland annat, så vidt jag rätt fattat hans ord, att det ej är länge sedan rättsmedvetandet kom så långt, att det erkände, att eftertryck är ett brott. Jag vågar bestrida detta, ty det allmänna rättsmedvetandet har uttalat sig i ordet "tjufteryck", som redan är gammalt i vårt språk. Herr Statsministern antydde också, att, när en gång rättsmedvetandet fordrar en sådan bestämmelse som Utskottets fjerde §, en särskild lag om öfersättningstryck vore en enkel åtgärd. Jag tror dock icke, att det kommer att gå så lätt, derest Kammaren nu förkastar Utskottets förslag och bifaller Kongl. Maj:ts proposition. Komma då utländska staters regeringar att fortsätta de yrkanden, som redan för inemot 20 år sedan, eller år 1859, började till oss framställas, nemligen om literära konventioner — t. ex. mellan Tyskland och Sverige, mellan Frankrike och Sverige, då kan ju Kongl. Maj:t skylla på den gällande lagen — förutsatt att den blifver antagen sådan Kongl. Maj:t föreslagit — hvilken ej gifver Kongl. Maj:t rätt att sluta konventioner om öfersättningsskydd. Att åter Kongl. Maj:t skulle taga initiativet till en lagförändring, som meddelade Kongl. Maj:t ett sådant bemyndigande, lär väl ej vara att snart motse, då Kongl. Maj:t nu genom sin främste minister motsätter sig den grundsats, i kraft hvaraf man vill medgifva Kongl. Maj:t denna makt; och hvad utsigt skulle vara för en enskild representant att väcka ett förslag just i en punkt, der han har Kongl. Maj:ts åsigt emot sig på det sätt vi nu erfarit? Jag vill icke uppehålla Kammaren längre, jag skall endast anhålla om bifall till Utskottets förslag i denna punkt.

Herr Philipsson: Herr Talman, Mine Herrar! Då jag yttrade mig vid föredragningen af 3 §, var det under förutsättning att det öfersättningsskydd, som genom 4 § blifvit tillstyrkt skulle komma att af Kammaren godkännas, i hvilket fall jag ansåg, att 3 § borde uteslu-

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

tas ur förslaget, emedan, om man dermed afsåg dylikt översättningskydd, en alltför stor skilnad komme att ega rum i afseende å skyddstiden, då en författare skulle, om översättning af hans arbete utgifves *samtidigt* med originalet, derföre åtnjuta skydd för sin lifstid och hans rättsinnehafvare femtio år efter hans död, men annars endast ett femårigt skydd. Ännu mera måste jag vidhålla min uppfattning deraf, att § 4 bör godkännas eller att detta kortare översättningskydd bör medgifvas, sedan förslaget till § 3 blifvit af Kammaren godkänt, genom hvilket godkännande, på sätt äfven motiveringen till förslaget innehåller, ett, ehuru enligt min tanke tvifvelaktigt, översättningskydd blifvit gifvet. Principen, huruvida under vissa förutsättningar ett original skall skyddas mot översättning, måste väl alltså genom § 3:s godkännande anses såsom erkänd, så framt paragrafens tillvaro skall kunna på något sätt motiveras; men, mine Herrar, kan det vara skäl i att, derföre att en författare icke kan samtidigt utgifva både original och översättning, men väl efter en kort tids förlopp ombesörja en översättning, man i förra fallet gifver skydd för hela hans lifstid, och 50 år efter hans död, men i senare fallet icke en enda dags frist, och att det således i detta senare fall skall stå en hvar fritt att när som helst översätta hans arbete. Det kan icke vara en principenlig lagstiftning att i ena händelsen gifva författaren en stor dyrbar rättighet och i den andra icke någon rätt alls.

Under sådana förutsättningar och på grund af hvad jag nu andragit, vågar jag yrka bifall till Utskottets förslag om ett kortare översättningskydd. Dock kan jag icke godkänna den redaktion, Utskottet föreslagit. Jag har derföre vid Utskottets utlåtande fogat ett särskildt redaktionsförslag, men jag kan icke heller numera yrka bifall till detsamma, sedan Kammaren godkänt § 3; hvarföre jag för min del yrkar bifall till det af mig framställda förslaget med endast den förändring, att tredje punkten uteslutes, eller att § måtte erhålla följande lydelse: "Vill författare sjelf föranstalta om översättning af sin skrift till ett eller flere uppgifna språk, göre å titelbladet härom förbehåll, och vare i det fall berättigad att, med andras uteslutande, dylik översättning utgifva under två år från det, då skriften först trycktes. Har författaren inom nämnda tid af denna rätt sig begagnat, vare annan förbudet att förr, än fem år förflutit efter det, då skriften först trycktes, översättning deraf utgifva till det eller de språk, hvartill översättningen blifvit gjord."

Herr Wieselgren: Det har af en föregående talare anmärkts, att påståendet om de stora fördelar som skulle vårt land tillskyndas af översättningsfriheten, icke håller streck. Å andra sidan har man såsom skäl för översättningsfrihetens bibehållande åberopat, att denna frihet finnes i Danmark; och man tyckes vilja sluta, att hvad som sålunda funnits lämpligt der, jemväl borde behållas, för att icke genom denna frihets snäfvare begränsning blottställa oss för en minskning af de skatter, hvilka man antager på denna fria översättningsväg nu tillföras oss. Jag vill med anledning häraf påminna Herrarne om, att vi för icke längesedan kunnat i tidningarne läsa

skildringar af det tillstånd, hvartill översättningsfriheten i Danmark bragt detta land. Fosterlandsälskande män och qvinnor hafva funnit sig nödsakade att bilda föreningar med bestämd uppgift att motarbeta den öfverhandtagande spridningen af översättningar från främmande tungomåls usla literatur; sådana hafva nemligen i fruktansvärd mängd inkastats bland folket, och man har funnit, att de, genom ett nitiskt utkolporterande funnit väg till alla klasser och jemväl bland alla klasser verkat sedlig förslappning eller rent af förskämning. Man åsyftar nu att genom utbredandet af fosterländska författares skrifter samt andra likartade åtgärder motarbeta dessa översättningar, hvilka man lärt frukta såsom en verklig landsplåga. Jag tror också, att en af de föregående talarne hade fullkomligt rätt då han yttrade, att, ifall man ville granska vår egen bokmarknad i fråga om översättningar från främmande språk, man skulle finna, att de flesta af de översatta arbetena icke varit värda att med vårt språk införlifvas; fast en stor del af dem äro utan tvifvel af den beskaffenhet, att man måste beklaga deras översättande, om än översättaren eller förläggaren, ockrande på smaken för det retande eller slippriga, af dem kunna draga ganska stor vinst.

Det framställes nyss en fråga, huruvida icke konsekvensen af Utskottets åskädning bort fordra förslag om ett fullständigt översättningsskydd för författare och icke blott, såsom nu skett, ett begränsadt. Härpå vill jag svara, att Utskottet vid sitt tillvägagående i saken ju måst beakta alldeles samma skäl, som af Kongl. Maj:t och Högsta domstolen i likartade fall torde tillmätas icke ringa betydelse — eller i hvad mån den abstrakta rätten ännu kan i skrifven lag öfverföras. Utskottet har ej vågat taga steget fullt ut, helt enkelt emedan, för att citera Hans Excellens Statsministerns yttrande, rättsmedvetandet i vårt land ännu icke kommit till den uppfattningen att en översättning från främmande språk utan dertill erhållet tillstånd, bör stämpas såsom en brottslig handling. Men jag är öfvertygad, att likasom eftertryck fordom ansågs såsom den oskyldigaste handling, men nu deremot är belagdt med straff, så skall nog också den tid komma då översättningsskyddet blir fullständigt och dess kränkande åsatt bestraffning. Så långt hafva vi emellertid ännu icke hunnit: och klokast torde ju derföre vara att vänta med förslag till bestämmelser i sådan rigtning, till dess de af allmänna opinionen uppbäras och kräfvas. Att vi deremot redan böra hafva hunnit så långt, att vi erkänna sjelfva grundsatsens rigtighet, har jag trott mig kunna antaga. Jag hoppas åtminstone att så är förhållandet, ehuru jag medgifver, att gent emot de auktoriteter, som, under åberopande af helt andra åsigtter härom, vilja tillvarataga folkets intressen, man väl kan hafva skäl att i någon mån misströsta om dessa förhoppningars snara realiserande.

Man har talat mycket om författarnes fördelar. Mine Herrar, kunna väl författarnes fördelar i sjelfva verket stå i strid med folkets fördelar? Jag tror det icke. Jag har åtminstone icke lärt mig uppfatta förhållandet mellan folket och författarne såsom ett fiendligt förhållande. Efter min uppfattning böra författarne alltid utgöra före-

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

mål för sitt folks särskilda omvårdnad; och der detta är fallet, skall ett sådant förhållande icke kunna undgå att fördelaktigt återverka på folket sjelft. Och om det nu också skall betraktas som en *premie* för författaren, att han har rättighet att draga vinst af sitt arbete i så utsträckt grad, som här är ifrågastäldt, så vågar jag dock hemställa å ena sidan om Kammaren icke har sig bekant, att äfven de stora författarne stundom få slita mycket ondt, lefva ett lif af försäkelser och armod samt någon gång kanske sluta med att, snart sagdt, svälta ihjäl? och å andra sidan: om vi kunna komma derhän, att man icke behöfver, för att uppehålla lifvet å dessa det intellektuella arbetets bärare, förskaffa dem mer eller mindre inbringande platser i statens eller kyrkans tjänst, hvilka på så sätt blifva att betrakta såsom ett slags premier för deras författareverksamhet, utan de sättas i tillfälle att med sitt eget arbete uppehålla sig och tillerkännas rätt till all den afkastning som de deraf kunna bereda sig — skulle icke detta senare slags premier vara att föredraga framför det förra slaget? och om häruti skulle ligga en fördel för författarne — skulle icke äfven folket deri finna sin fördel?

Men, säger man: det är fara värdt att de stora utländske författarne skola sätta priset på sina arbeten så högt, att allmänheten ej förmår köpa dem. Jag gör för det första i detta fall ingen skilnad mellan inhemska och utländska författare; jag önskar åt bådadera slagen den förtjenst, de kunna få, och jag tror att i skaldens ord: "*ett* äro vi i andens värld" ligger en dyrbar sanning. Jag vill icke göra mig skyldig till det felet att se i den utländske författarens vinst en skada för mitt fosterland, men deremot gagn endast i hvad den inländske vinner. Och för det andra tror jag att de der farhågorna för det öfverdrifna priset äro ganska onödiga. Jag tror herrar författare vara alltför kloka för att de genom öfverdrifna fordringar skulle vilja riskera att icke få sina arbeten sålda. Man behöfver tvifvelsutän icke befara, att i fråga om dem snålheten skall bedraga visheten. Tvärtom håller jag före att, derest öfversättningsrätten i enlighet med Utskottets förslag kommer att bli dem förbehållen, det skall bli dem och deras förläggare lättare än hittills att rätta sina pris efter den stora allmänhetens bekvämlighet, emedan de blifva skyddade mot en konkurrens, som tvungit dem att med hänsyn till den delade marknaden sätta priset å sina varor högre.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Rundgren: Jag anhåller till en början om ursäkt, att jag för andra gången tager till ordet rörande denna fråga, men jag har blifvit dertill uppkallad af den ärade talaren på stockholmsbanken. Han började sitt anförande med att framställa en fråga, nemligen om det var en dröm eller verklighet, hvad han nu hade hört inom denna Kammare. För min del får jag säga, att då jag afhört hans yttrande i frågan, jag icke funnit mig frestad upprepa denna dubbelfråga, ty den saken är för mig alldeles klar. Han yttrade vidare, att det vore märkvärdigt, om vi skulle dröja så länge med att antaga en sådan paragraf som den nu föreliggande fjerde, till dess vi från de stora

kulturländerna skulle påtvingas densamma. Derpå har jag endast tveggghanda att svara. Det ena är, att redan inom denna Kammare blifvit yttradt, att det har mött mycket stora svårigheter äfven bland de stora kulturländerna att komma till en sådan öfverenskommelse; det andra är att det väl således bör dröja temligen länge, innan de i detta hänseende använda något våld mot oss. Men för närvarande torde det få erkännas, att, om vi här i Sverige eller om vår regering kommer till regeringarne i Frankrike eller Tyskland och säger till dem: om Ni vill lofva att icke öfversätta någonting från vårt språk, så skola vi lofva att icke öfversätta någonting från edra språk, sådant skulle väcka en rättmätig förundran och till och med litet löje.

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Samme talare yttrade vidare, att jag hade sagt, att här icke vore fråga, om hvad som är rätt utan om hvad som är nyttigt. Jag förmodar, att protokollet icke innehåller något sådant i fråga om mitt yttrande, utan hvad jag sade, var det, att det återstår bevisa att hvad i denna paragraf innehålles är rätt och motsatsen är orätt. Jag styrkes i detta mitt antagande af den ärade talarens eget yttrande, att här icke vore fråga om ett absolut förbud, utan om ett begränsadt och dessutom förbundet med vilkor af reciprocitet. Ligger icke i en sådan förklaring ett tydligt tillkännagifvande, att här icke är fråga om hvad som är rätt eller orätt. Ty är det rätt, så kan det icke vara begränsadt eller beroende på reciprocitet. Hvad som är rätt kan vara obegränsadt och hvad som är rätt skall vara rätt, äfven om icke andra iakttaga densamma.

Det var endast dessa tre svar, jag ville gifva på de framställda anmärkningarne.

Herr Hedin: Jag skall vara ännu kortare. Med afseende å sista talarens slutanmärkning ber jag att få erinra derom, att det i och för sig rätta visserligen blir oföränderligen och i evighet rätt, men här gäller frågan att på bästa sätt i denna ofullkomliga verld så småningom förverkliga, hvad som i och för sig sjelft är rätt. Det bör nu icke vara obekant för den, som en smula tagit den menliga utvecklingen i betraktande, att äfven de enklaste rättsbegrepp, hvilka nu mera äro hvar mans egendom, snart sagdt från det barnet börjar få någon grad af eget medvetande, likväl en gång icke funnits till. Rättens värde kan endast småningom utvecklas. Allt hvad som härtill bidrager synes mig böra med glädje omfattas, äfven om man för detta ändamål måste omfatta reciprocitetsprincipen. Är det icke bättre att på reciprocitetens eller den internationella öfverenskommelsens väg kunna i ett visst fall ernå, hvad rätten kräver än att lemna fältet helt och hållet ouppodladt?

Öfverläggningen var slutad. I öfverensstämmelse med de meningar, som derunder blifvit framställda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall till Utskottets förslag, dels på afslag derå, dels ock på Herr Philipssons yrkande; och förklarade Herr Talmannen sig anse propositionen på afslag vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits

Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)

bifall till Utskottets förslag, en voteringsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som afslår § 4 i det förslag till Lag angående eganderätt till skrift, som Lag-Utskottet framställt i utlåtandet N:o 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammaren bifallit ifrågavarande paragraf.

Omröstningen försiggick och utföll med 75 ja mot 44 nej; hvadan Kammaren alltså afslagit den ifrågavarande paragrafen; och skulle till följd häraf de efterföljande paragrafernas nummerordning rättas.

§ 5.

Grefve Sparre anförde: Vid det förhållande att nästföregående paragraf blifvit afslagen, kommer naturligtvis ordningsföljden bland de öfriga paragraferna att ändras, och jag hemställer således att den nu föredragna må erhålla nummerföljd såsom den fjerde i stället för femte.

Herr Lyth: Jag vill blott erinra derom, att jag redan gjort det yrkande, grefve Sparre nu framstälde.

Vidare anfördes icke. Paragrafen godkändes.

§ 6.

Hans Excellens Herr Statsministern Friherre De Geer anförde: Lag-Utskottet har i denna paragraf gjort eller åtminstone försökt göra ett förtydligande, som äfven jag för min del anser vara af behovet påkalladt. Meningen med denna paragraf är, att utgifvare af periodisk eller annan skrift, som utgöres af sjelfständiga bidrag af särskilda författare, skall anses såsom författare och hafva uteslutande rätt att ånyo utgifva de skilda uppsatserna, sammanfattade till ett helt, men deremot att rätten till utgifvandet af hvar och en af dessa uppsatser och bidrag särskildt för sig skall tillkomma deras olika författare. Såsom Utskottet anmärkt, är denna mening, jag nödgas erkänna det, otydligt uttryckt i Kongl. Maj:ts proposition. Utskottet har nu ansett sig hafva undanröjt denna otydlighet genom att föreslå, det utgifvare af sådana skrifter, hvarom här är fråga, skall anses såsom författare af skriften i dess helhet. Men må hända kan samma otydlighet sägas vidlåda Utskottets redaktion, emedan den, som är författare af en skrift i dess helhet, väl också är att anse såsom författare af skriftens särskilda delar.

En reservant, Herr von Gegerfelt, har, med påpekande af denna omständighet föreslagit en annan redaktion af denna paragraf, och med anledning af den diskussion, som med föranledande af denna reservation egde rum i Första Kammarén, blef ifrågavarande paragraf der till Utskottet återremitterad. Det är denna upplysning jag velat lemna.

*Angående
förslag till lag
om eganderätt
till skrift.
(Forts.)*

Herr Berg: Hufvudsakligen på de skäl, den föregående talaren anført, ber jag att få yrka återremiss å paragrafen. I fall ett sådant yrkande bifalles och frågan således kommer tillbaka till Lag-Utskottet, så ber jag tillika få fästa uppmärksamheten på en omständighet, som må hända kan anses obetydlig, men som dock af Utskottet till äfventyrs kunde komma att tagas i öfvervägande. Här är nemligen fråga om, att utgifvare af periodisk skrift skall hafva författarerätt och i följd deraf äfven rätt att ensam förfoga öfver tidskriftens innehåll både i dess helhet och i dess delar, dock med den inskränkning, att författarne af de olika uppsatserna — således de, som bidragit till den periodiska tidskriften — skulle ega rätt att ett år efter uppsatsernas offentliggörande — för egen del utgifva sina uppsatser. Detta är godt och väl. Men som vi veta, förekomma i en periodisk tidskrift en mängd uppsatser af den beskaffenhet, att de efter all sannolikhet måste af dem, af hvilka de blifvit inlemnade, omedelbart efter deras offentliggörande i tidskriften åter utgifvas hvar för sig särskildt, såsom fallet exempelvis torde vara med handelscirkulär, kungörelser och dylikt, hvilka samtidigt med eller omedelbart efter deras införande vanligen spridas öfver hela riket. Att en tidskrifts utgifvare skulle komma att betrakta sådant såsom olofligt och stridande mot lag torde väl ej vara mycket att befara, men den föreslagna föreskriften skulle dock kunna gifva anledning till en dylik tolkning — ett förhållande, hvarom jag endast velat erinra till den kraft och verkan det kan hafva hos Lag-Utskottet i händelse af paragrafens återförvisande till detsamma.

Herr Wieselgren: Då jag instämt i den reservation, som i Utskottet blifvit afgifven af Herr von Gegerfelt, just rörande denna paragraf, har jag så mycket mera anledning att instämma i yrkandet om återremiss af densamma.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammarén beslöt återförvisa paragrafen till Utskottet.

Den vidare föredragningen af det föreliggande lagförslaget uppskötts till kl. 7 e. m., då detta sammanträde, enligt derom utfärdadt anslag, komme att fortsättas; och åtskildes Kammaréns ledamöter kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.